

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Τα κοινωνικά χαρακτηριστικά της εγκατάλειψης βρέφους,
συστήματα φροντίδας και αναδοχής».**

Επιμέλεια: Αποστόλου Αφροδίτη

A.M: 1812015009

Επιβλέπουσα καθηγήτρια:

Αναστασία Ζήση

Μυτιλήνη, 2019

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ως ένδειξη ευγνωμοσύνης για την διεκπεραίωση της παρούσας πτυχιακής εργασίας, οφείλω να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια κ. Αναστασία Ζήση, που μου έδωσε την ευκαιρία να ασχοληθώ με ένα ιδιαίτερος ενδιαφέρον θέμα, καθώς και για την επιστημονική βοήθεια που μου παρείχε όλο αυτό το διάστημα.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Γιαβρίμη Παναγιώτη και τον κ. Σαββάκη Εμμανουήλ που δέχτηκαν να είναι μέλη της επιτροπής αξιολόγησης της πτυχιακής μου εργασίας και όλους τους καθηγητές του τμήματος Κοινωνιολογίας, για τις γνώσεις που αποκόμισα κατά τη διάρκεια της τετραετούς φοίτησής μου στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Τέλος, ευχαριστώ πάνω απ' όλα την οικογένειά μου για την ψυχολογική και οικονομική στήριξή τους καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου, αλλά και την ενθάρρυνσή τους που για μένα αποτέλεσε κίνητρο να κυνηγώ τους στόχους μου και να ξεπερνώ κάθε εμπόδιο για να τους πετύχω.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία με θέμα: «Τα κοινωνικά χαρακτηριστικά της εγκατάλειψης βρέφους, συστήματα φροντίδας και αναδοχής», πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της πτυχιακής εργασίας του τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου την περίοδο 2018-2019.

Έχει ως στόχο να αναδείξει τα κύρια χαρακτηριστικά της εγκατάλειψης βρέφους και τις επιπτώσεις της ιδρυματικής περίθαλψης στην ανάπτυξη του παιδιού. Ακόμη, εστιάζει στο σύστημα φροντίδας και αναδοχής, καθώς και στην ισχύουσα νομοθεσία για την αναδοχή στην Ελλάδα σήμερα. Πιο συγκεκριμένα, στα κεφάλαια που ακολουθούν θα αναφερθούν κάποιοι ορισμοί σχετικά με τη μητρότητα, την πατρότητα, τη γονεϊκότητα, την υιοθεσία, την αναδοχή και τους θετούς γονείς. Επιπλέον, θα παρουσιαστούν τα είδη της υιοθεσίας και οι μορφές της αναδοχής, καθώς και κάποιες πρόσφατες έρευνες σχετικά με την υιοθεσία. Στο τελευταίο κεφάλαιο, θα γίνει μια προσέγγιση σχετικά με την ενημέρωση του παιδιού για την υιοθεσία και την πραγματική του ταυτότητα. Τέλος, ως παραρτήματα της παρούσας πτυχιακής εργασίας θεωρήθηκε σκόπιμη η αναφορά κάποιων φορέων που αναλαμβάνουν υιοθεσίες στην Ελλάδα, αλλά και η παρουσίαση κάποιων συνεντεύξεων θετών μητέρων από την εφημερίδα «Το Βήμα».

Λέξεις κλειδιά: Μητρότητα, πατρότητα, γονεϊκότητα, υιοθεσία, αναδοχή, θετοί γονείς

ABSTRACT

This thesis on the subject: "The social characteristics of the abandonment of infants, care and underwriting systems", took place in the framework of the thesis of the Department of Sociology of the University of the Aegean during the period 2018-2019.

It aims to highlight the main features of infant abandonment and the effects of institutional care on child development. It also focuses on the care and underwriting system, as well as on the current legislation for underwriting in Greece today. More specifically, the following chapters will mention some definitions of motherhood, fatherhood, parenting, adoption, sponsorship and adoptive parents. In addition, the types of adoption and the forms of underwriting will be presented, as well as some recent research into the adoption. In the final chapter, there will be an approach to informing the child about the adoption and his real identity. Finally, as annexes to this thesis it was considered appropriate to mention some bodies that undertake adoptions in Greece, but also to present some interviews of adoptive mothers from the newspaper "To Vima".

Key words: Maternity, fatherhood, parenthood, adoption, foster care, adoptive parents

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ:

Κεφάλαιο 1^ο: Αποστέρηση φροντίδας: επιπτώσεις της ιδρυματικής περίθαλψης κατά τη βρεφική ηλικία στην ανάπτυξη των παιδιών

Ευχαριστίες.....	1
Περίληψη.....	2
Abstract.....	3
[Ορισμοί].....	7
Ιστορική προσέγγιση της πατρότητας και μητρικό ένστικτο.....	9
1.1 Θεωρία της προσκόλλησης.....	10
1.2 Η εγκατάλειψη των παιδιών: Ιστορική προσέγγιση.....	12
Το φαινόμενο της εγκατάλειψης στην Ελλάδα.....	13
1.3 Οι ερμηνείες σχετικά με το φαινόμενο της εγκατάλειψης και η δυναμική θεώρησή της.....	15
1.4 Οι τύποι τοποθετήσεων στο ίδρυμα και η εμπλοκή των παιδο-ψυχιατρικών υπηρεσιών.....	17
1.5 Οι ανάγκες των παιδιών.....	19
1.6 Τα ανεξίτηλα τραύματα που αφήνει στα παιδιά η παραμονή τους στο ίδρυμα.....	20
1.7 Ιδρυματική περίθαλψη για παιδιά στην Ελλάδα: Τι επιπτώσεις έχουν τα ιδρύματα στην ψυχική υγεία των παιδιών.....	21
1.8 Συνέπειες στην κοινωνική συμπεριφορά των παιδιών από τη μακροσκελή παραμονή τους σε ιδρύματα.	22
1.9 Τα εγκαταλελειμμένα βρέφη στην Ελλάδα σήμερα.....	23

Κεφάλαιο 2^ο: Η μετάβαση από την ιδρυματική ζωή στην υιοθεσία και την αναδοχή. Νομοθετικές εξελίξεις και έρευνες σχετικά με την υιοθεσία

[Ορισμοί]	25
2.1 Νόμος 4538/2018 – Άρθρα 8, 16 (Ανάδοχοι γονείς – Προϋποθέσεις, Επαγγελματική Αναδοχή).....	27
2.2 Οι θετοί γονείς.....	30
2.3 Οι ανάδοχοι γονείς.....	31
2.4 Τα είδη της υιοθεσίας και οι μορφές της αναδοχής.....	32
2.5 Ιδιωτική και διακρατική υιοθεσία.....	33
2.6 Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού - Νόμος 2101/1992.....	34
2.7 Έρευνες σχετικά με την υιοθεσία.....	35

Κεφάλαιο 3^ο : Η ενημέρωση του παιδιού για την υιοθεσία και την πραγματική του ταυτότητα

3.1 Ορισμός της ταυτότητας.....	38
3.2 Πρέπει το παιδί να μάθει για την υιοθεσία του; Λόγοι που αναφέρουν οι θετοί γονείς για να υπερασπίσουν τη θέση ότι το παιδί δεν πρέπει να μάθει ή τουλάχιστον να μάθει πιο αργά.....	39
3.3 Επίπεδα σύμφωνα με τα οποία αντιλαμβάνεται το παιδί την υιοθεσία.....	40

3.4 Το ενδιαφέρον που εκδηλώνει το παιδί για να μάθει την ιστορία της υιοθεσίας του.....	42
3.5 Παιδικά παραμύθια και ιστορίες.....	43
3.6 Πώς θα μπορούσε να οργανωθεί μια μελέτη σχετικά με την υιοθεσία και ποια έρευνα πρέπει να πραγματοποιηθεί.....	45
Συμπεράσματα	47
Παράρτημα I	
Φορείς που αναλαμβάνουν υιοθεσίες στην Ελλάδα.....	50
Παράρτημα II	
Συνεντεύξεις θετών μητέρων από «Το Βήμα».....	55
Βιβλιογραφία	59
Διαδικτυακές πηγές	61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΑΠΟΣΤΕΡΗΣΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ: ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΔΡΥΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΒΡΕΦΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Βασικό στοιχείο, πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση του φαινομένου της εγκατάλειψης των βρεφών, αποτελεί η αναφορά στις έννοιες της μητρότητας, της πατρότητας και της γονεϊκότητας όπου έχουν συγκεντρωθεί από την υπάρχουσα βιβλιογραφία.

A. Μητρότητα

> Η αγάπη της μητέρας για το νεογέννητο παιδί της αποτελεί μια από τις όψεις της σύνθετης ψυχικής και κοινωνικής διαδικασίας που οδηγεί μια γυναίκα στη μητρότητα (Αμπατζόγλου, 2002: 104).

> Η μητρότητα δεν είναι μόνο η ολοκληρωμένη έκφραση της γυναίκας, αλλά η γυναίκα εκφράζει την οντότητά της μέσα από τη μητρική της λειτουργία. Η ζωή και το πρόσωπό της δεν μειώνονται με τη μητρότητα, αλλά την ξεπερνούν ευρέως και είναι μάνα με το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον της, τα προβλήματά της, της επιτυχίες και τις αποτυχίες της, τις προτιμήσεις της, τα όνειρα, τις φιλοδοξίες της, τις στερήσεις της, τις φιλίες, οικογενειακές, συζυγικές και κοινωνικές της σχέσεις, την επαγγελματική πολιτική και γεωγραφική της καταχώρηση (Μαρκαντώνης & Ρήγα, 1991: 89).

B. Πατρότητα

> Με την απόκτηση ενός παιδιού και ο άντρας, όπως και η γυναίκα ξεκινά μια νέα φάση στη ζωή του τόσο σε πρακτικό όσο και σε ψυχικό επίπεδο. Όπως αναφέρει ο Αμπατζόγλου «Κανένας πατέρας δεν μπορεί να έχει την αντικειμενική σιγουριά της πατρότητας, όπως έχει η μητέρα για τη μητρότητα» (Αμπατζόγλου, 1998: 75).

> Η προετοιμασία για την πατρότητα είναι μια μακρά διεργασία που έχει τις ρίζες της στα πρώτα χρόνια της ζωής του μικρού αγοριού και κορυφώνεται με τη γέννηση του παιδιού. Η περίοδος που προηγείται του τοκετού, κυρίως στους άνδρες που γίνονται

πατέρες για πρώτη φορά, αντιπροσωπεύει ψυχολογικά την πιο θυελλώδη εποχή στη σταθεροποίηση της πατρικής ταυτότητας (Δράγωνα & Ναζίρη, 1995: 31).

Γ. Γονεϊκότητα

> Ο όρος γονεϊκότητα περιγράφει την ψυχική διαδικασία που οδηγεί στην κατάσταση του να είσαι γονιός και περιλαμβάνει το σύνολο των γονεϊκών λειτουργιών και ρόλων (Dayan et al., 1999).

> Η μετάβαση στη γονική ιδιότητα αποτελεί συνθήκη έντονων ενδοψυχικών και διαπροσωπικών ανακατατάξεων. Έτσι, η μεταβατική αυτή περίοδος έχει χαρακτηριστεί, μέσα από διαφορετικούς κλάδους των επιστημών του ανθρώπου και διαφορετικές θεωρητικές οπτικές, ως περίοδος «κρίσης». Μια κρίση ψυχολογική, ψυχοκοινωνική ή ακόμη και ψυχοσωματική εφόσον αγγίζει συγχρόνως πολλαπλά επίπεδα: το σωματικό, το ενδοψυχικό, το πεδίο των σχέσεων, το κοινωνικό (Δράγωνα & Ναζίρη, 1995: 25).

> Ως γονεϊκότητα, ορίζεται το σύνολο των συνειδητών και ασυνείδητων ψυχικών διεργασιών οι οποίες αναφέρονται στο καθεστώς της συγγενείας (Παπαχριστόπουλος & Σαμαρτζή, 2012: 128).

> Ο όρος της γονεϊκότητας συμπεριλαμβάνει τη συνέργεια δύο διαδικασιών: πώς γίνεται κανείς μητέρα και πώς γίνεται κανείς πατέρας. Η γονεϊκότητα μπορεί να γίνει αντιληπτή ως μια διπλή ελικοειδής βιοψυχική διαδικασία (Αμπατζόγλου, 2005: 62).

Από όλους τους παραπάνω ορισμούς, προκύπτει ότι η μετάβαση στη γονεϊκή ιδιότητα είναι μια διαδικασία πολύπλευρη που περιλαμβάνει τόσο τις ψυχικές διεργασίες της γυναίκας και του άνδρα, όσο και τους ρόλους που αυτοί έχουν. Και ο άνδρας αλλά και η γυναίκα όταν γίνονται γονείς, περνούν σε μια νέα φάση της ζωής τους και αποκτούν νέους ρόλους και υποχρεώσεις που πρέπει να προσπαθήσουν να φέρουν εις πέρας.

Ιστορική προσέγγιση της πατρότητας

Σε μια αρχική του μορφή, ο πατέρας στη Δύση κατέχει τέτοιο ρόλο όπου ταυτίζεται με τη σταθερότητα και την οικογένεια. Η πατρότητα δεν μπορεί να υπάρξει εκτός γάμου, καθώς «ο πατέρας είναι ο σύζυγος της μητέρας». Ο 17^{ος} αιώνας αποτελεί τον χρυσό αιώνα της πατρικής μοναρχίας. Τον πατέρα δεν μπορεί τίποτε να τον αμφισβητήσει και έχει την εικόνα του «θεού επί γης». Η κρίση ταυτότητας του πατέρα ξεκινά λίγο νωρίτερα από τη Γαλλική Επανάσταση, η οποία αποκεφαλίζει τον Βασιλιά - πατέρα του Έθνους.

Κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα, ο πατέρας απουσιάζει όλο και περισσότερο από το σπίτι και φαίνεται πως η μητέρα έχει την ευθύνη για την φροντίδα των παιδιών. Ταυτόχρονα, τον έλεγχο του σπιτιού αναλαμβάνει το κράτος που αποκτά σταδιακά όλο και περισσότερη εξουσία: με την υποχρεωτική εκπαίδευση, τη στρατιωτική θητεία, την κοινωνική πρόνοια, τους κανόνες υγιεινής και ανατροφής των παιδιών, καθώς και τις νομοθετικές ρυθμίσεις ως προς την εξουσία του πατέρα.

Σήμερα λοιπόν, φαίνεται πως η πατρική λειτουργία έχει κάπως αποδυναμωθεί, καθώς ο πατέρας δεν αποτελεί πλέον «αυθεντία», αλλά έχει ισάξιο ρόλο με τη γυναίκα (Αμπατζόγλου, 1998: 62-64).

Το μητρικό ένστικτο

Αντίστοιχα με την εικόνα που παρουσιάζεται ο πατέρας, διαμορφώνεται και εξελίσσεται η εικόνα της μητέρας και του παιδιού. Αν και είναι φανερό πως η εικόνα του πατέρα έχει υποστεί αρκετές αλλαγές στο πέρασμα του χρόνου, στην άλλη όχθη βρίσκεται μια «σταθερά», αναλλοίωτη στο χρόνο που θα μπορούσε να περιγραφεί ως το δέσιμο μητέρας – παιδιού και να ονομαστεί «μητρικό ένστικτο».

Η φροντίδα προς το παιδί θεωρείται υπόθεση «ενστικτώδους» συμπεριφοράς της μητέρας. Το δέσιμο από την άλλη πλευρά, θεωρείται ότι αποτελεί κατά κύριο λόγο μια υπόθεση της μητέρας και εν τέλει αναφέρεται εξ ολοκλήρου σε αυτήν (Αμπατζόγλου, 1998: 64, 65).

1.1 Θεωρία της προσκόλλησης (J. Bowlby)

Πριν προχωρήσουμε στο φαινόμενο της εγκατάλειψης των παιδιών, είναι σκόπιμο να παρουσιαστεί η θεωρία της προσκόλλησης, καθώς και οι τύποι δεσμών σύμφωνα με τον John Bowlby για να δούμε το πόσο σημαντική είναι η σχέση μητέρας – βρέφους, αλλά και πόσο ανάγκη έχει το παιδί να νιώθει ότι βρίσκεται υπό την προστασία της μητέρας του και σε ένα σταθερό και ασφαλές περιβάλλον.

Πρώτος, ο ψυχολόγος John Bowlby εισήγαγε τον όρο «attachment» (δεσμός, προσκόλληση) και περιέγραψε το δεσμό αυτό ως μια «ψυχολογική επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων». Ο όρος προσκόλληση αναφέρεται στον ισχυρό συναισθηματικό δεσμό που αναπτύσσεται μεταξύ του βρέφους και της μητέρας του ή και των άλλων ατόμων του κοντινού περιβάλλοντος κατά το πρώτο έτος της ζωής του. Η στενή αυτή σχέση χαρακτηρίζεται από αμοιβαία στοργή και τη μεγάλη επιθυμία των ατόμων να βρίσκονται μαζί (Δημητρίου, 2012).

Η θεωρία αυτή, βασίζεται στην ιδέα ότι οι εμπειρίες και οι σχέσεις που έχει το παιδί στην βρεφική και νηπιακή ηλικία επηρεάζουν σημαντικά την εξέλιξη της προσωπικότητάς του και στη μετέπειτα ζωή του. Επιπλέον, υποστήριξε ότι το βρέφος γεννιέται με την έμφυτη ανάγκη για προσκόλληση με ένα άτομο (ή άτομα) που θα του παρέχει ασφάλεια. Αυτή η τάση, που λειτουργεί ως ένα είδος ενστίκτου, παρατηρείται σε όλα τα είδη των θηλαστικών και οδηγεί στην προσκόλληση στο άτομο ή σε άτομα που θα του εξασφαλίσουν ασφάλεια και προστασία.

Ο Bowlby και οι συνεργάτες του μελέτησαν μωρά που αποχωρίζονται τους γονείς τους για να τοποθετηθούν σε ιδρύματα, είτε για μικρότερο διάστημα πχ. σε νοσοκομεία, είτε για μεγαλύτερα διαστήματα σε ορφανοτροφεία. Κατά την απομάκρυνση από τους γονείς παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα: έντονη διαμαρτυρία, απόγνωση, άρνηση και τελικά συναισθηματική αποδέσμευση. Η θεωρία για να εξηγήσει κατά πόσο τέτοιες συμπεριφορές εξαρτώνται από το εξελικτικό στάδιο στο οποίο βρίσκεται το παιδί, αναφέρεται στα στάδια προσκόλλησης. Ένα πρώτο στάδιο προσκόλλησης αφορά τους τρεις πρώτους μήνες και το είδος αλληλεπίδρασης της μητέρας με το βρέφος όπου συγχρονίζονται οι κινήσεις, η οπτική επαφή και ο συντονισμός του συναισθήματος. Το επόμενο στάδιο προσκόλλησης, αφορά το τέλος του ένατου μήνα, όπου παρατηρείται αποφυγή ξένων ατόμων, και συμπεριφορές που υποδηλώνουν άγχος στην παρουσία ξένων. Τέλος, το τρίτο και τελευταίο στάδιο της προσκόλλησης αφορά το τέλος του

πρώτου έτους, όταν το βρέφος συνειδητά πια επιδιώκει την παρουσία της μητέρας (Καφέτσιος, 2005).

Όταν απουσιάζει ο δεσμός προσκόλλησης, προκαλούνται ισχυρές συνέπειες στην ανάπτυξη του παιδιού, που θα το επηρεάσουν και αργότερα σε όλη τη διάρκεια της ζωής του.

Εν συνεχεία, θα γίνει αναφορά στους τύπους δεσμών σύμφωνα με τον J. Bowlby:

A. Ασφαλής τύπος συναισθηματικού δεσμού: Οι ανταλλαγές μητέρας και βρέφους είναι σταθερές, στοργικές, τρυφερές και υπάρχει συνέπεια και ευαισθησία.

B. Αμφίθυμος τύπος: Δεν υπάρχει συνέπεια (απουσία μητέρας). Υπάρχει εναλλαγή συναισθημάτων και διασπασμένη προσοχή.

Γ. Αποδιοργανωμένος τύπος: Δεν συγκροτείται η αίσθηση του δεσμού, καθώς το βρέφος έχει παραμεληθεί ή κακοποιηθεί. Έτσι, προκαλείται αποδιοργάνωση και αδυναμία συγκρότησης του εαυτού.

Δ. Τύπος της αποφυγής: Η μητέρα αποφεύγει να ανταποκριθεί στις ανάγκες του βρέφους.

Κατά συνέπεια, όπως προκύπτει από τα παραπάνω, η σχέση μητέρας – βρέφους είναι πολύ σημαντική καθώς το παιδί έχει την ανάγκη να νιώθει την αγάπη και τη στοργή αλλά και να έχει σταθερά πρόσωπα αναφοράς στη ζωή του. Σε περιπτώσεις που η μητέρα αδυνατεί να ανταπεξέλθει στις ανάγκες και τις υποχρεώσεις του παιδιού και το παραμελεί ή το τοποθετεί σε ίδρυμα, τότε δημιουργούνται προβλήματα στην ψυχική ανάπτυξη του παιδιού και στην μελλοντική του ζωή.

1.2 Η εγκατάλειψη των παιδιών: Ιστορική προσέγγιση

Σύμφωνα με τον Αμπατζόγλου (2002), η έννοια «εγκαταλελειμμένα παιδιά» έχει διπλή σημασία και αναφέρεται σε δύο καταστάσεις στις οποίες ένα μωρό έχει εγκαταλειφθεί από έναν γονέα ή κηδεμόνα. Η μία κατάσταση αφορά την ολοφάνερη πρόθεση να δημιουργηθεί ένας αποχωρισμός του γονιού από το παιδί ενώ η άλλη, αφορά μια προσωρινή κατάσταση στην οποία ο γονέας δίνει το παιδί σε ίδρυμα, χωρίς την πρόθεση να παραιτηθεί από το παιδί μόνιμα. Τα ιδρύματα τη σημερινή εποχή, φιλοξενούν αρκετά παιδιά από τη δεύτερη κατηγορία δηλαδή τα παιδιά που εγκαταλείπονται επειδή οι γονείς «υποχρεώνονται» να τα τοποθετήσουν σε ίδρυμα (Αμπατζόγλου, 2002).

Η εγκατάλειψη των παιδιών, αποτελεί ένα παλιό και διαχρονικό φαινόμενο που υπάρχει από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν ο Μωυσής, ο Ρώμος και ο Ρωμύλος, καθώς και ο Οιδίποδας που υπήρξαν εγκαταλελειμμένα παιδιά. Σημαντική μελέτη, είναι αυτή του J. Boswell (1993, αναφ. στο Αμπατζόγλου, 2002: 87) για την περίοδο της ύστερης αρχαιότητας μέχρι την Αναγέννηση. Σύμφωνα με αυτόν τον συγγραφέα, την περίοδο αυτή, η εγκατάλειψη των ανεπιθύμητων βρεφών με τη μορφή της έκθεσής τους σε δημόσιους χώρους, αποτελούσε ουσιαστικά μια ανακατανομή ανθρώπινου δυναμικού, βασιζόμενη σε αυτό που ο ίδιος ονόμασε «the kindness of strangers», στην βούληση δηλαδή των ξένων να αναλάβουν την ανατροφή αυτών των παιδιών, χρησιμοποιώντας τα είτε ως θετά παιδιά, είτε ως σκλάβους, είτε ως «εργατικό δυναμικό» σε οίκους ανοχής. Ο συγγραφέας επισημαίνει ότι σε καμία από τις πηγές της εποχής η εγκατάλειψη των βρεφών δεν καταδικάζεται ως αμάρτημα, αλλά μόνο ως ενδεχόμενη αιτία μιας πιθανής μελλοντικής αιμομιξίας. Η ταύτιση του φαινομένου της εγκατάλειψης με τον φόβο της αιμομιξίας είναι ένας από τους βασικότερους μύθους γύρω από το ζήτημα. Ο Boswell (1993, αναφ. στο Αμπατζόγλου, 2002: 88) αναφέρει ότι η θνησιμότητα των έκθετων βρεφών κατά την περίοδο αυτή, δεν ήταν τόσο αυξημένη συγκριτικά με τη θνησιμότητα του υπόλοιπου παιδικού πληθυσμού. Ακόμη, τονίζει ότι η δημογραφία του φαινομένου, άλλαξε σημαντικά με την εμφάνιση των βρεφοκομείων κατά το τέλος της Αναγέννησης, σε όλες τις καθολικές Ευρωπαϊκές χώρες. Οι ιστορικοί Bardet και Faron (1998, αναφ. στο Αμπατζόγλου, 2002: 88), κάνουν λόγο πλέον για μια «γεωγραφία του φαινομένου» που φέρνει σε αντίθεση δύο Ευρώπες: την καθολική, όπου οργανώνονται μεγάλα ιδρύματα υποδοχής και φροντίδας των έκθετων βρεφών και την προτεσταντική,

όπου η έλλειψη αυτών των δομών φανερώνει μια τελείως διαφορετική αντίληψη για την αντιμετώπιση των ανεπιθύμητων βρεφών. Η θεσμική εγκατάλειψη των βρεφών προς τα βρεφοκομεία υπήρξε στη νοοτροπία των πληθυσμών αυτών ως η μόνη λύση στο πρόβλημα των ανεπιθύμητων βρεφών. Το μεγάλο ποσοστό θνησιμότητας που έφτανε έως και 85% του πληθυσμού των βρεφοκομείων, είχε ως επακόλουθες τις εκφράσεις όπως «η σφαγή των αθώων» και τα «μικρά νεκροταφεία», που αναφερόταν στα ίδια τα ιδρύματα. Η θνησιμότητα αυτή δεν φάνηκε να απασχολεί κανένα. Αντιθέτως, το σύστημα αυτό διευκόλυνε τη διατήρηση της ανωνυμίας όσων εγκατέλειπαν τα παιδιά τους. Τα βρεφοκομεία, ξεκίνησαν να λειτουργούν χάρη στο σύστημα «τοποθέτησης σε τροφούς», αφού το πρόβλημα της διατροφής των βρεφών επιβαλλόταν ως άμεσο (Αμπατζόγλου, 2002. Μπρούσκου, 2015).

Το τόσο σημαντικό αυτό φαινόμενο της εγκατάλειψης των βρεφών, διαμόρφωσε σταδιακά σε αυτές τις χώρες τα κρατικά συστήματα πρόνοιας, των οποίων συνέχεια αποτελεί στο σημερινό κράτος πρόνοιας. Είναι βασικό στοιχείο, ότι σε όλες αυτές τις κοινωνίες η λύση της νόμιμης υιοθεσίας δεν υπήρχε μέχρι και τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα, δεν υπήρχε δηλαδή τρόπος ένταξης των εγκαταλελειμμένων παιδιών στην κοινωνία, παρά μόνο με τον γάμο τους (Μπρούσκου, 2015).

Το φαινόμενο της εγκατάλειψης στην Ελλάδα

Αρχικά, η διαχείριση του φαινομένου της εγκατάλειψης αντιμετωπιζόταν στα πλαίσια της κοινότητας. Στη συνέχεια, τη φροντίδα των έκθετων παιδιών ανέλαβαν τα Γενικά Νοσοκομεία στις διάφορες πόλεις, τα οποία ανέθεταν τα εγκαταλελειμμένα παιδιά σε τροφούς και ακολουθούσε η ίδρυση Βρεφοκομείων. Τα πρώτα Βρεφοκομεία, ιδρύθηκαν σε ιταλοκρατούμενες περιοχές, στη Χίο (16^{ος} αιώνας) και στα Επτάνησα (17^{ος} αιώνας). Στο ξεκίνημα του νεοσύστατου Ελληνικού κράτους η μόνη δομή πρόνοιας για τα απροστάτευτα παιδιά ήταν το ορφανοτροφείο της Αίγινας που ιδρύθηκε το 1828 από τον Καποδίστρια. Η Αντιβασιλεία κατήργησε το ίδρυμα αυτό, το 1844 και ανέθεσε στους δήμους την μέριμνα για τα έκθετα βρέφη, με τη μορφή της ανάθεσής τους σε τροφούς. Το πρώτο δημοτικό Βρεφοκομείο είναι το δημοτικό Βρεφοκομείο της Αθήνας το οποίο ιδρύθηκε το 1859, το δεύτερο ιδρύθηκε στην Πάτρα το 1873 και ακολούθησαν κι άλλα στην Καλαμάτα, στο Βόλο, στο Ηράκλειο (Κρήτης). Βρεφοκομεία υπήρχαν επίσης, στις Σέρρες, το Μοναστήρι, τη Σμύρνη, τις Κυδωνίες,

το Αιβαλί. Στη Θεσσαλονίκη η ίδρυση του 1^{ου} Βρεφοκομείου τοποθετείται στα μέσα του 19^{ου} αιώνα. Όπως αναφέρει η Μπρούσκου (2015), *«Τα βρεφοκομεία της νεότερης Ελλάδας δεν ήταν συνέχεια των βρεφοκομείων του Μεσαίωνα»* (σ.117). Επισημαίνει ακόμη, ότι η πρόνοια των εγκαταλελειμμένων βρεφών παρέμενε ευθύνη των δημοτικών αρχών από το 1833 σε αντίθεση με άλλες χώρες της καθολικής Ευρώπης που το σύστημα φροντίδας των έκθετων βρεφών ήταν υπό έλεγχο. Στην Ελλάδα, η μόνη σχέση που αναγνωρίστηκε στα εγκαταλελειμμένα βρέφη, εκτός της υποδοχής τους στην ορθόδοξη χριστιανική κοινωνία μέσω της βάπτισης, είναι η σχέση τους με τον τόπο που γεννήθηκαν ή για την ακρίβεια, με τον τόπο που εγκαταλείφθηκαν (Μπρούσκου, 2015).

Η σημερινή κατάσταση της πρόνοιας για τα εγκαταλελειμμένα βρέφη, έτσι όπως έχει εξελιχθεί από τη δεκαετία του '50 έως σήμερα, με την σταδιακή κατάργηση των δημοτικών βρεφοκομείων και την αντικατάστασή τους από το Κέντρο Βρεφών «Μητέρα», έχει αφήσει ένα κενό. Η ανάγκη της καλύτερευσης των συνθηκών διαβίωσης στα βρεφοκομεία, δεν οδήγησε στον εκσυγχρονισμό τους, αλλά στη σταδιακή εξασθένησή τους. Αυτό, οφείλεται και στην περίοδο μεταξύ των δεκαετιών του '70 και '80, όπου έγινε φανερό πως το φαινόμενο της εγκατάλειψης γινόταν όλο και πιο σπάνιο και δημιουργούνταν νέες ανάγκες για την προστασία των γονέων και των παιδιών τους. Έτσι, το να μετακινούνται τα λίγα εγκαταλελειμμένα βρέφη από όλη την επικράτεια στην Αθήνα, δεν φάνηκε να απασχολεί κανένα, καθώς αυτό που είχε σημασία ήταν οι προϋποθέσεις για μια «επιστημονικά σωστή» διαχείριση της διαδικασίας της υιοθεσίας. Πρέπει να τονιστεί, ότι μια «επιστημονικά σωστή» προετοιμασία της υιοθεσίας εστιάζει κυρίως στη δημιουργία των κριτηρίων επιλογής των θετών γονέων, σε σχέση με τα πρότυπα που υπήρχαν κατά εποχή ως προς τον γονεϊκό ρόλο.

Βάσει των παραπάνω, όσον αφορά την ελληνική κοινωνία, η περίπτωση του βρεφοκομείου πρέπει να μελετάται στα πλαίσια των πολιτισμικών αντιλήψεων σχετικά με τη συγγένεια και την οικογένεια καθώς και των διάφορων μεθόδων διαχείρισής τους (Αμπατζόγλου, 2002).

1.3 Οι ερμηνείες σχετικά με το φαινόμενο της εγκατάλειψης και η δυναμική θεώρησή της

Ένα από τα κύρια θέματα που απασχολούσε ιδιαίτερα τους ερευνητές ήταν η ερμηνεία του φαινομένου της εγκατάλειψης των βρεφών και ο εντοπισμός των αιτιών και των παραγόντων που ευνοούσαν την αύξησή του. Τα χαρακτηριστικά των βρεφών που εγκαταλείπονταν, οδήγησαν σε τεσσάρων ειδών αιτίες: α) σχετικά με τη νοθογένεια, β) με οικονομικά αίτια, γ) αίτια δημογραφικού χαρακτήρα, δ) ψυχολογικά και θεσμικά αίτια. Η στάση των κοινωνιών ως προς τα παιδιά που είναι γεννημένα εκτός γάμου αποτελεί μια εξήγηση. Είναι φανερό άλλωστε πως το φαινόμενο εμφανίζεται κατά κύριο λόγο σε κοινωνίες που είναι γνωστές για την πίστη τους σε «παραδοσιακές» αξίες γύρω από την οικογένεια. Αυτό όμως δεν αιτιολογεί καθόλου το μεγάλο ποσοστό παιδιών στα βρεφοκομεία (Αμπατζόγλου, 2002).

Οι οικονομικοί λόγοι, επικράτησαν σε αρκετές από τις ερμηνείες που δόθηκαν, δεδομένου ότι οι τάξεις που προχωρούσαν σε αυτή την πράξη ήταν οι ασθενέστερες οικονομικά, άρα και οι πιο ευάλωτες σε συνθήκες οικονομικής κρίσης. Ίσως η εκβιομηχάνιση της κοινωνίας να επέβαλλε στον γυναικείο πληθυσμό συνθήκες εργασίας αταίριαστες με μητρικά καθήκοντα. Αν όμως το φαινόμενο ερμηνευτεί ως δημογραφική συμπεριφορά, τότε έχουμε να κάνουμε με μια τοποθέτηση του πληθυσμού προς μια στάση ενεργή απέναντι στον έλεγχο του μεγέθους της οικογένειας, παρόλες τις απαγορεύσεις κατά της αντισύλληψης. Το φαινόμενο της εγκατάλειψης έχει συνδεθεί από μερικούς ιστορικούς με την έννοια της «γονεϊκής αδιαφορίας», η οποία πήγαζε ιδίως από εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες επιβίωσης. Άλλες ερμηνείες, εστιάζουν στους θεσμικούς παράγοντες που σχηματίζουν το φαινόμενο της εγκατάλειψης των βρεφών. Σύμφωνα με τον Kertzer (αναφ. στο Αμπατζόγλου, 2002: 91), το σύστημα της εγκατάλειψης διαμορφώθηκε από την καθολική ιδεολογία, καθώς και τη δυνατότητα της καθολικής εκκλησίας να ασκεί μεγάλο έλεγχο πάνω στη σεξουαλικότητα των γυναικών και στις αναπαραγωγικές τους λειτουργίες μέσω των μαιών. Αυτές από μυστικοσύμβουλοι και βοηθοί των γυναικών, υποχρεώθηκαν να τις αστυνομεύουν. Η εκκλησία έτσι, κατάφερε να αποκτήσει τον πλήρη έλεγχο. Ο έλεγχος αυτός ολοκληρώθηκε και πέρασε στα χέρια του μοντέρνου κράτους, με την εξέλιξη της μαιευτικής. Οι πρώτες γυναίκες που υποχρεώθηκαν να γεννήσουν σε δημόσιες μαιευτικές κλινικές, ήταν οι ανύπαντρες μητέρες, που

οδηγούνταν μαζί με τα παιδιά τους «συνοδεία αστυνομικών οργάνων» στα βρεφοκομεία, προκειμένου να τα θηλάσουν πριν τα εγκαταλείψουν (Αμπατζόγλου, 2002).

Φαίνεται λοιπόν, ότι η παρότρυνση των γονέων στην εξάσκηση του ρόλου τους δεν προβάλλεται όσο θα έπρεπε στην Ελλάδα μέσω των εκπαιδευτικών δομών ή άλλων ειδικών προγραμμάτων. Ακόμη δεν υπάρχουν κατάλληλες δομές, ώστε να προστατευθεί το παιδί και να μπορέσει να επιλυθεί το πρόβλημα στα πλαίσια του οικογενειακού περιβάλλοντος (Καντσά, 2013).

Κάθε είδους εγκατάλειψη, αποτελείται από τη συγκέντρωση αρκετών δυσλειτουργιών τόσο σε ατομικό, όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Φέρει μαζί της τις ιστορίες μιας γυναίκας και ενός άνδρα, των οικογενειών τους, των στάσεών τους και του κοινωνικό - πολιτισμικού τους στάτους. Η ιστορία αυτή, αποτελείται από ένα υψηλό δυναμικό εγκατάλειψης και συναντά σε κάποια σημαντική στιγμή έναν κοινωνικό περίγυρο που μπορεί να μεταβάλλει τις εξελίξεις προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση. Ο κοινωνικός αυτός περίγυρος, αποτελείται από τα ήθη, τις προκαταλήψεις και τη γενικότερη πολιτική μιας κοινωνίας στη σχέση της με τις μόνες μητέρες, τα «νόθα» παιδιά, τη θέση ανδρών-γυναικών κτλ. Σε κάθε ιστορία εγκατάλειψης, οι παράγοντες αυτοί φαίνεται να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση μιας λύσης του προβλήματος (πολύ συχνά με τη μορφή του περάσματος από την εγκατάλειψη στην υιοθεσία). Στις περιπτώσεις αυτές, το κενό που αφήνει η αδυναμία της βιολογικής μητέρας, καλύπτεται από τις επιθυμίες και τις αποφάσεις άλλων ατόμων. Πίσω από το «συμφέρον του παιδιού» φαίνεται να εξαπλώνονται κοινωνικές αντιλήψεις ιδιαίτερα συντηρητικές, που δικαιολογούν τα αυτόματα περάσματα των παιδιών από «ανίκανους» γονείς σε κοινωνικά αποδεκτούς θετούς γονείς. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, θα πρέπει οι υποψήφιοι θετοί γονείς, να φανούν πιο ικανοί από τους βιολογικούς να αναλάβουν τη φροντίδα του παιδιού (Αμπατζόγλου, 2002).

Παρόλο που κάθε εγκατάλειψη φαίνεται να μοιάζει με την προηγούμενη και την επόμενη, μπορούμε να τη θεωρήσουμε ως μια σύνθετη πορεία με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε φορά. Η κάθε εγκατάλειψη είναι ξεχωριστή, αρκεί να μπορούμε να αντιληφθούμε αυτή της τη διάσταση.

Η παιδική ηλικία στον άνθρωπο, συνδέεται με συνεχείς βιολογικές και ψυχικές αλλαγές. Για να αναπτυχθούν σωστά τα παιδιά, έχουν ανάγκη από ένα ασφαλές και υγιές περιβάλλον. Τα παιδιά σε ιδρύματα στερημένα από την προστασία της βιολογικής τους οικογένειας, βρίσκονται κατά τη διαδικασία της τοποθέτησης σε αβεβαιότητα και αυτό έχει ως συνέπεια να βιώνουν την απώλεια.

Όπως φαίνεται, σε αρκετές περιπτώσεις η τοποθέτηση των παιδιών σε ίδρυμα καθίσταται αναγκαία καθώς οι γονείς του δε μπορούν να το φροντίσουν κατάλληλα. Το εγκαταλελειμμένο βρέφος αποτελεί μια κλασική περίπτωση. Πρόκειται ιδίως για τα παιδιά που προέρχονται από προβληματικές οικογένειες (π.χ εμφανίζουν ξαφνική σωματική ή ψυχική ασθένεια, ή οικογένειες που είναι άπορες και δε μπορούν να εξασφαλίσουν στο βρέφος ούτε τα απαραίτητα (Αμπατζόγλου, 2002. Καλλινικάκη 1998).

Ο όρος «ιδρυματική τοποθέτηση», ή «τοποθέτηση σε ίδρυμα» εμπεριέχει μια αντίφαση. Η τοποθέτηση γίνεται για να εξασφαλίσει στα παιδιά ένα υποκατάστατο της μητέρας, αλλά γίνεται σε ένα χώρο που δε μπορεί να διαθέτει τις προϋποθέσεις ούτε ως προς την κάλυψη της μητρικής λειτουργίας (σταθερότητα, στοργή, ασφάλεια), ούτε ως προς την πλήρωση της ανάγκης καταγωγής. Ίσως, λοιπόν να είναι καλύτερος ο όρος «φιλοξενία σε ίδρυμα», υπό την έννοια του προσωρινού της θέσης του βρέφους (Γεωργιάδης, αναφ. στο Αμπατζόγλου, 2002: 236).

1.4 Οι τύποι τοποθετήσεων στο ίδρυμα και η εμπλοκή των παιδο-ψυχιατρικών υπηρεσιών

Οι τοποθετήσεις παιδιών στην Ελλάδα είναι διαφόρων τύπων, ανάλογα με το είδος της επακόλουθης διαδικασίας και το πλαίσιο υποδοχής. Οι τοποθετήσεις σε ιδρύματα αφορούν διάφορα πλαίσια, που εξαρτώνται από διάφορους φορείς. Τέτοια πλαίσια μπορεί να απευθύνονται σε φυσιολογικά παιδιά (Ορφανοτροφεία, Οικοτροφεία, Εκκλησιαστικά ιδρύματα κ.τ.λ), σε παιδιά με ειδικές ανάγκες (τμήματα ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης, ΚΕΠΕΠ, κ.α) και σε παιδιά με ψυχικά προβλήματα (μονάδες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης όπως ξενώνες παιδιών ή εφήβων, οικοτροφεία παιδιών και εφήβων κ.α.). Οι τοποθετήσεις σε ιδρύματα αφορούν την

πλειονότητα των παιδιών που ετήσια απομακρύνονται από τη φυσική τους οικογένεια στην Ελλάδα.

Οι τοποθετήσεις σε ιδρύματα γίνονται κατά κύριο λόγο για τις κάτωθεν κατηγορίες προβλημάτων:

A) Για κοινωνικό πρόβλημα, όπως εγκατάλειψη από τους βιολογικούς γονείς, γεννήσεις εκτός γάμου, αρρώστιες γονέων, θάνατος, οικογένειες με πολλά παιδιά και οικονομική αδυναμία, διαζύγιο, μετανάστευση κ.α.

B) Για νομικούς λόγους προστασίας των παιδιών από ακατάλληλους γονείς, συνήθως μετά από εισαγγελική παρέμβαση, ή για παιδιά και εφήβους με παραβατική συμπεριφορά, που αποδίδεται σε ψυχικό πρόβλημα έπειτα από δικαστική απόφαση (θεραπευτικά μέτρα).

Γ) Για ιατρικούς λόγους, όπως για σοβαρό σωματικό ή ψυχικό πρόβλημα του παιδιού.

Το μεγαλύτερο ποσοστό τοποθετήσεων των παιδιών σε ιδρύματα γίνεται με πρωτοβουλία των κοινωνικών υπηρεσιών κάτι που ισχύει για την πρώτη κατηγορία. Τα περισσότερα ιδρύματα για «φυσιολογικά παιδιά», δε διαθέτουν ψυχολόγο ή παιδοψυχίατρο. Ο παιδοψυχίατρος και οι συνεργάτες παρεμβαίνουν άμεσα, ιδίως στις περιπτώσεις της τρίτης κατηγορίας, όπου απαιτείται τοποθέτηση-νοσηλεία του παιδιού σε μονάδα της ψυχικής υγείας, καθώς και σε κάποιες από τις περιπτώσεις με νομικό πρόβλημα. Η παρεμβολή του παιδοψυχίατρου αφορά είτε την αρχική διαδικασία εισαγωγής σε μια ψυχιατρική δομή και τον χειρισμό της περίπτωσης, είτε την παροχή συμβουλευτικών και θεραπευτικών υπηρεσιών σε κάποια εξωτερική βάση για παιδιά που ζουν σε ιδρύματα. Τα παιδιά που ζουν σε ιδρύματα παρουσιάζουν συνήθως αρκετά προβλήματα. Έτσι, τις περισσότερες φορές, παιδιά με ψυχικά προβλήματα ή παραβατική συμπεριφορά, προέρχονται από οικογένειες με σοβαρά κοινωνικά προβλήματα (Αμπατζόγλου, 2002. Αμπατζόγλου, 2005).

1.5 Οι ανάγκες των παιδιών

Το παιδί, έχει την ανάγκη να βρεθεί σε ένα θερμό και υποστηρικτικό περιβάλλον που να πληροί τις ανάγκες του για μια σταθερή οικογένεια, πρόσωπα με τα οποία θα βρίσκεται σε καθημερινή τριβή, έτσι ώστε να διαμορφώσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τον συναισθηματικό του κόσμο και την προσωπική του ταυτότητα. Έχει την ανάγκη ενός νέου οικογενειακού περιβάλλοντος που να εμπεριέχει μια μητέρα κι έναν πατέρα. Όταν προτείνεται στο παιδί η ομαδική ζωή ενός ιδρύματος, το παιδί μένει ακάλυπτο και συνεπώς διχάζεται συναισθηματικά.

Στις ανάγκες των παιδιών περιλαμβάνονται οι ακόλουθες:

A) Η προστασία της ίδια της φυσικής τους ύπαρξης και η καλλιέργεια της δυνατότητας να ακούγεται η γνώμη τους και να αναλύουν σημαντικά γεγονότα που τα αφορούν.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απαντήσεις των παιδιών σε ίδρυμα και τα παράπονά τους, σε σχετική Ελληνική έρευνα (Λαμπίδη, 1994). Όπως αναφέρει η ερευνήτρια οι θετικές αξιολογήσεις των παιδιών για τη ζωή στο ίδρυμα ήταν πολύ λίγες (17 θετικές αξιολογήσεις σε αντίθεση με τα 673 αρνητικά σχόλια, από 605 παιδιά 72 ιδρυμάτων).

B) Οι βαθύτερες ψυχικές ανάγκες

Οι ανάγκες αυτές εξαρτώνται από την ηλικία του παιδιού, τη φάση εξέλιξής του, την ύπαρξη και τις ικανότητες μητέρας και πατέρα, την ύπαρξη και τις ικανότητες της οικογένειας και του περιβάλλοντος στήριξης, την ύπαρξη και τον τύπο της ψυχοπαθολογίας του παιδιού και της οικογένειας.

Γ) Το δικαίωμα να γνωρίζει την αλήθεια.

Δ) Η διατήρηση-δημιουργία του οικογενειακού δικτύου και του δικτύου κοινωνικής υποστήριξης.

Σε αυτόν τον στόχο πρέπει να αποβλέπουν οι προσπάθειες για κάθε παιδί που φιλοξενείται σε ίδρυμα. Για τα περισσότερα παιδιά που βρέθηκαν σε ίδρυμα, η ζωή ξανάρχισε να έχει νόημα όταν εύρισκαν μία διέξοδο προς τον έξω κόσμο, με την εμφάνιση κάποιου συγγενικού τους προσώπου.

Ε) Η παροχή συνθηκών κατάλληλων για την επεξεργασία της προσωπικής ταυτότητας του παιδιού.

Η διαμόρφωση της προσωπικής ταυτότητας γίνεται μέσω της ψυχολογικής επεξεργασίας των βιωμάτων και μέσω της επεξεργασίας της σύνδεσης των γεγονότων της ζωής. Η αίσθηση ταυτότητας του ατόμου δομείται σε μεγάλο βαθμό μέσα από την αξιολόγηση – έγκριση από μια ομάδα αναφοράς. Υπάρχουν δύο χαρακτηριστικά που είναι χρήσιμα για την αίσθηση ταυτότητας, η αίσθηση αυτονομίας και η αίσθηση του ανήκειν.

Είναι δύσκολο για ένα παιδί να συνδέσει για μεγάλο χρονικό διάστημα την ιστορία του με το ίδρυμα. Σύμφωνα με συγκεκριμένους συγγραφείς, η ιδρυματική φροντίδα είναι τελείως ακατάλληλη για παιδιά κάτω των δέκα ετών (Καλλινικάκη, 1998).

1.6 Τα ανεξίτηλα τραύματα που αφήνει στα παιδιά η παραμονή τους στο ίδρυμα

Στην πλειοψηφία τα παιδιά που βρίσκονται σε ίδρυμα παρουσιάζουν σοβαρές δυσκολίες στην ψυχική τους λειτουργία και έχουν ανάγκη τόσο από ένα υποστηρικτικό, θεραπευτικό περιβάλλον όσο και από ατομικές παρεμβάσεις και ψυχοθεραπεία. Συχνά έχουν το αίσθημα της ανασφάλειας και της εγκατάλειψης, καθώς και την εμφάνιση επιθετικότητας και στοιχείων αντικοινωνικής συμπεριφοράς. Βασικά ευρήματα στα παιδιά που μεγαλώνουν σε ιδρύματα αποτελούν: Η εμφάνιση υψηλού ποσοστού συναισθηματικής και συμπεριφορικής διαταραχής, η έλλειψη κοινωνικών ικανοτήτων και αυτοεκτίμησης, η απόσυρση, η διάσπαση προσοχής και η εμφάνιση προβληματικής συμπεριφοράς στο σχολικό περιβάλλον. Γίνεται λόγος ακόμη, για δυσκολίες στην ενήλικη ζωή που αφορούν τον γονεϊκό ρόλο, την πρόωπη εγκυμοσύνη και τη δημιουργία οικογενειών με δυσλειτουργίες που θα μεγαλώσουν παιδιά με «κοινωνικό πρόβλημα» (Αμπατζόγλου, 2002. Αμπατζόγλου, 2005).

1.7 Ιδρυματική περίθαλψη για παιδιά στην Ελλάδα: Τι επιπτώσεις έχουν τα ιδρύματα στην ψυχική υγεία των παιδιών

Στο παρακάτω κείμενο θα παρουσιαστούν τα ευρήματα από μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, σε συνεργασία με το Κέντρο Βρεφών «Η Μητέρα», σχετικά με την Ιδρυματική Περίθαλψη Παιδιών στην Ελλάδα.

Η έρευνα αφορά την περίοδο μεταξύ 1979 και 1984 και περιλαμβάνει όλα τα ιδρύματα της χώρας που περιθάλπτουν παιδιά από τη γέννησή τους ως τα 19 τους έτη, παιδιά φυσιολογικά, αλλά και παιδιά με σωματικές ή ψυχικές αναπηρίες. Πρόκειται για τα Ιδρύματα Κλειστής Περίθαλψης. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, παρουσιάζονται ευρήματα που αφορούν τα Ιδρύματα που έχουν τοποθετηθεί φυσιολογικά παιδιά. Η κατανομή των ιδρυμάτων γίνεται: α) κατά είδος και ηλικία των παιδιών (Τα ορφανοτροφεία φιλοξενούν παιδιά από 5 έως 12 ετών περίπου και τα οικοτροφεία παιδιά από 12 έως 19 χρονών, β) κατά περιοχή, όπου είναι φανερό ότι ο μεγαλύτερος αριθμός ιδρυμάτων είναι στη Μακεδονία, στην Ήπειρο, στην Αττική και στα νησιά του Αιγαίου, γ) κατά φύλο των παιδιών, όπου φαίνεται πως τα ιδρύματα για αγόρια και κορίτσια είναι μισά- μισά, δ) κατά μέγεθος, όπου φανερώνει ότι τη μεγάλη πλειοψηφία αποτελούν τα «μικρά» ιδρύματα, που φιλοξενούν έως και 40 παιδιά. Ως κύρια αιτία για την εισαγωγή των παιδιών σε ιδρύματα αναφέρεται η εκπαίδευση. Πραγματικά όμως, στα περισσότερα βρέφη (87%) οι λόγοι που αποτελούν πρόσθετες αιτίες εισαγωγής σε ίδρυμα είναι κυρίως ψυχοκοινωνικοί : π.χ διαζύγιο, αλκοολισμός, ψυχική ή σωματική αρρώστια στον ένα γονιό, φυλάκιση, πολυάριθμες οικογένειες κ.τ.λ (Καλλινικάκη, 1998).

Επιπτώσεις της ιδρυματικής ζωής στην συμπεριφορά των παιδιών...

Πραγματοποιήθηκε μια συνέντευξη από ψυχολόγο μόνο με παιδιά των ιδρυμάτων που είχαν λάβει μέρος στην έρευνα. Στόχοι της συνέντευξης ήταν: α) να εξεταστεί ο τρόπος που τα παιδιά βίωναν τη ζωή τους στο ίδρυμα σε σχέση με την καθημερινότητα, β) να είναι σε θέση τα παιδιά να εκφράσουν τις ελλείψεις που ένιωθαν και τα παράπονά τους. Τα παιδιά εξετάστηκαν με το Test Νοημοσύνης Raven. Βρέθηκαν αρχικά οι διαφορές φύλου στην πειραματική ομάδα. Τα αγόρια των ιδρυμάτων είχαν καλύτερη επίδοση από τα κορίτσια. Σε σχέση με το χώρο του σχολείου βρέθηκε διαφορά μόνο μεταξύ

των κοριτσιών των ιδρυμάτων που είχαν υψηλότερη βαθμολογία όταν το σχολείο βρισκόταν έξω από το ίδρυμα.

Συμπερασματικά, φαίνεται πως η ζωή σε ίδρυμα επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό πολλές λειτουργίες στον ψυχισμό. Η ψυχική στέρηση από την έλλειψη στενών διαπροσωπικών σχέσεων και από το αίσθημα της εγκατάλειψης και η καταπάτηση της ιδιωτικής ζωής είναι παράγοντας που υποσκάπτει την ψυχική υγεία και την ευτυχία των παιδιών (Καλλινικάκη, 1998).

1.8 Συνέπειες στην κοινωνική συμπεριφορά των παιδιών από τη μακροσκελή παραμονή τους σε ιδρύματα

Βασικές διαπιστώσεις που έγιναν για τα παιδιά που μεγάλωσαν σε ίδρυμα είναι : α) Η βασική κάλυψη των φυσικών αναγκών δεν είναι αρκετή για να διασφαλίσει την ικανοποιητική κοινωνική και νοητική ανάπτυξη, β) Η ιδρυματική εμπειρία στην παιδική ηλικία πιθανόν να έχει καταστροφικά αποτελέσματα στη συμπεριφορά και στην ψυχική υγεία του παιδιού, γ) στην πλειονότητα των παιδιών που τοποθετούνται σε ίδρυμα, θα μπορούσαν να παραμείνουν στα σπίτια τους αν η κοινωνία διέθετε ικανοποιητικές και επαρκείς υπηρεσίες.

Συνεπώς, γίνεται φανερό ότι η μακροχρόνια παραμονή των παιδιών σε ιδρύματα δεν έχει σωστή επιρροή στην κοινωνική συμπεριφορά και την ψυχική υγεία των παιδιών και ότι η συμπεριφορά τους φαίνεται να είναι περισσότερο δυσλειτουργική στο σχολικό πλαίσιο, συγκριτικά με αυτή στο ιδρυματικό πλαίσιο.

Είναι προφανές ότι οι γονείς των παιδιών που ζούσαν σε ίδρυμα αντιμετώπισαν βασικές δυσκολίες στην ανατροφή των παιδιών τους και συγχρόνως σοβαρά κοινωνικά προβλήματα όπως ανεργία, φτώχεια κτλ. Εφόσον δε μπόρεσαν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους στράφηκαν στο Κράτος για βοήθεια. Η «λύση» που τους δόθηκε ήταν η εισαγωγή του παιδιού τους σε ίδρυμα. Στα περισσότερα παιδιά που τοποθετούνται σε ίδρυμα παρέχεται ένα καλύτερο επίπεδο ζωής σε σχέση με αυτό που θα είχαν μένοντας με τις οικογένειές τους, όμως κανένα υλικό αγαθό δε μπορεί να θεωρηθεί ίδιο με την αίσθηση του «ανήκειν» και τη γονεϊκή φροντίδα. Η επίπτωση της ζωής στο ίδρυμα για το παιδί είναι η εγκατάλειψη της ατομικότητάς του και αυτό δεν χωρά καμία σύγκριση. Σε έναν τύπο κοινωνίας σαν τον δικό μας το παιδί πρέπει να

νώθει ότι είναι σημαντικό ως άτομο και ότι έχει αξία, πράγμα που είναι δύσκολο να γίνει με κάποιον ο οποίος πληρώνεται για να το φροντίζει, όπως κάνει με άλλα πόσα παιδιά που είναι σαν κι αυτό (Καλλινικάκη, 1998).

1.9 Τα εγκαταλελειμμένα βρέφη στην Ελλάδα σήμερα

Το φαινόμενο της εγκατάλειψης στη χώρα μας δεν έχει λάβει επίφοβες διαστάσεις αν και σύμφωνα με τους ειδικούς τα τελευταία έτη σημειώνεται αύξηση των παιδιών που εγκαταλείπονται στα μαιευτήρια και στα δημόσια νοσοκομεία, ενώ λίγες είναι οι περιπτώσεις που βρίσκονται εγκαταλελειμμένα σε ανοιχτούς χώρους. Οι περιπτώσεις των βρεφών που εγκαταλείπονται σήμερα από τους γονείς τους στους δρόμους της Αθήνας, είναι ελάχιστες καθώς στην Ελλάδα παραμένει ακόμη ισχυρός ο θεσμός της οικογένειας. Τα βρέφη που εντοπίζονται σε ανοιχτούς χώρους, μεταφέρονται σε δημόσια νοσοκομεία, προκειμένου να υποβληθούν σε εξετάσεις και εν συνεχεία, αν βρεθεί άδεια θέση σε Κέντρο Παιδικής Μέριμνας, μεταφέρονται εκεί. Συγχρόνως με τον εντοπισμό του μωρού αρχίζει και η αναζήτηση της μητέρας, εάν εκείνη δεν εμφανιστεί από μόνη της. Τα στοιχεία από την Υποδιεύθυνση Προστασίας Ανηλίκων δείχνουν ότι τα ποσοστά των Ελληνίδων και των αλλοδαπών που εγκαταλείπουν τα παιδιά τους είναι περίπου στο ίδιο επίπεδο.

Το Δημοτικό Βρεφοκομείο Αθηνών, ιδρύθηκε με σκοπό τη φιλοξενία και την περίθαλψη των εγκαταλελειμμένων βρεφών, την αποκατάστασή τους, καθώς και την προστασία της μητέρας. Συγκρότησε τον αρχικό πυρήνα της παιδιατρικής περίθαλψης στη χώρα μας. Κύριο μέλημά του ήταν η προστασία, η ομαλή ψυχοσωματική ανάπτυξη των βρεφών και η κοινωνική αποκατάστασή τους. Αυτό πραγματοποιήθηκε κυρίως με υιοθεσίες και με ανάδοχες οικογένειες. Η πορεία του Βρεφοκομείου Αθηνών στο 19^ο και 20^ο αιώνα, κατέχει τη δική του θέση στην κοινωνική συνείδηση των κατοίκων (Αθανασοπούλου, Μ & Δρακοπούλου, Μ. *Ιστορική αναδρομή για τα έκθετα βρέφη στην Ελλάδα*).

«Τα υιοθετημένα άτομα, οι ανάπηροι, τα παιδιά στις ανάδοχες οικογένειες, μπορεί συλλήβδην να θεωρούνται ως “κατώτεροι ή όχι σωστοί άνθρωποι”, διότι φαίνεται να αποτυγχάνουν στα πρότυπα προδοκιών της κοινωνίας και αυτό έχει άμεση επίπτωση στην ψυχολογική ακεραιότητά τους»

(E. Goffman, 1963).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΔΟΧΗ: ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΈΡΕΥΝΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

Προχωρώντας, ομοίως με το προηγούμενο κεφάλαιο θα γίνει αναφορά σε κάποιους ορισμούς που είναι χρήσιμοι για την παρακάτω ανάλυση.

A. «Διακίνηση ή κυκλοφορία»

> Με τον όρο «διακίνηση» ή «κυκλοφορία» των παιδιών περιγράφονται όλες εκείνες οι πρακτικές που σε διάφορες κοινωνίες μεθοδεύουν τον αποχωρισμό των παιδιών από τους γεννήτορές τους και τη μετακίνησή τους σε άλλα περιβάλλοντα υποδοχής (Μπρούσκου, αναφ. στο Αμπατζόγλου, 2002: 115).

B. Υιοθεσία

> Όπως δηλώνει η ίδια η λέξη (υιοθετώ: υιός + τίθημι) ένας άνδρας και μία γυναίκα τίθενται γονείς ενός παιδιού, το οποίο δε γέννησαν, μέσα από νομικές και κοινωνικές διαδικασίες οι οποίες συνεχώς δηλώνονται και κυρώνονται (Παπαδάκη, αναφ. στο Καντσά, 2013: 171,172).

> Η υιοθεσία, ορίζεται ως η μόνιμη και νόμιμη τοποθέτηση ενός παιδιού, του οποίου οι βιολογικοί γονείς αδυνατούν να το φροντίσουν, σε μια οικογένεια συγγενική ή μη. Η υιοθεσία αντιμετωπίζεται επίσης, ως «καλοσύνη των ξένων» (Bowsell, 1988), σε αβοήθητα και στερημένα παιδιά, εγκαταλελειμμένα στους δρόμους, ή σε έκθετα βρέφη που τους παρέχεται μια δεύτερη ευκαιρία σε μια συναισθηματικά ζεστή και προστατευτική οικογένεια (Tizard, 1977) (Βορριά, αναφ. στο Μόττη-Στεφανίδη, 2015: 222).

> Η υιοθεσία θεωρείται σημαντικός θεσμός στην κοινωνία μας. Τα μέρη που συμβάλλουν στην πραγματοποίηση της υιοθεσίας -φυσικοί γονείς, παιδί, θετοί γονείς- παρουσιάζονται σχηματικά ως οι πλευρές του τριγώνου που η καθεμία συνδέεται με τις άλλες δύο συγχρόνως (Παπαγιαννακοπούλου-Σπέντζα, 1994: 559).

> Η υιοθεσία είναι μεταβαλλόμενος θεσμός ως προς τη φιλοσοφία της, τις αρχές της και την πρακτική της και εξελίσσεται διαχρονικά ανάλογα με τα ισχύοντα σε κάθε τόπο κοινωνικά και πολιτικά δεδομένα (Παπαγιαννακοπούλου-Σπέντζα, αναφ. στο Κουσίδου, 2000: 129).

> Η υιοθεσία αποτελεί μια πράξη νομική, κοινωνική, αλλά και ψυχοσυναισθηματική που κατά κύριο λόγο συμβαίνει προς όφελος ενός παιδιού που στοχεύει στην όσο το δυνατόν πιο επιτυχή εξομοίωση, σε όλα τα επίπεδα, μιας θετής με μια βιολογική οικογένεια (Αμπατζόγλου, 2002: 187).

Γ. Αναδοχή

> Ο όρος «αναδοχή» χρησιμοποιείται για να περιγράψει τις περιπτώσεις εκείνες όπου το παιδί φροντίζεται -έναντι μικρής αμοιβής- από μια οικογένεια, συνήθως αλλά όχι απαραίτητα, από ένα παντρεμένο ζευγάρι που έχει ή δεν έχει δικά του παιδιά. Σε ανάδοχες οικογένειες τοποθετούνται παιδιά που δε μπορούν να παραμείνουν με τους βιολογικούς γονείς τους (Βορριά, αναφ. στο Μόττη-Στεφανίδη, 2015: 247).

> Ως αναδοχή ανηλίκου, ορίζεται στον Αστικό Κώδικα, η πραγματική μόνο φροντίδα του παιδιού από τρίτους, που ανατίθεται σ'αυτούς χωρίς να μεταβάλλονται οι έννομες σχέσεις του ανηλίκου με την οικογένειά του. Πρόκειται, λοιπόν, για μια προσωρινή φιλοξενία απλώς του παιδιού από την ανάδοχη οικογένεια – που υποκαθιστά το ίδρυμα όπου το παιδί θα έμπαινε στο χρονικό διάστημα πριν αποφασιστεί η οριστική του τύχη (Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, αναφ. στο Αμπατζόγλου, 2002: 175).

Δ. Θετοί γονείς

> Οι λόγοι για τους οποίους ένα ζευγάρι υιοθετεί παιδί, ποικίλλουν. Η πλειονότητα των ζευγαριών που καταφεύγουν στη λύση της υιοθεσίας είναι άτεκνα ζευγάρια, που αδυνατούν να τεκνοποιήσουν, καθώς έχουν αποτύχει όλες οι προσπάθειές τους για την απόκτηση δικού τους βιολογικού απογόνου. Τα ζευγάρια αυτά, έχουν επανειλημμένως βιώσει τη ματαίωση, την απογοήτευση και το πένθος γιατί το παιδί που προσδοκούσαν δεν ερχόταν (Παπαληγούρα, 2005).

> Οι θετοί γονείς επιθυμούν να νιώσουν τη χαρά μητρότητας και της πατρότητας, τη χαρά της εξέλιξης ενός μικρού παιδιού μέσα από τις δικές τους προσπάθειες. Είναι άνθρωποι που φαίνεται να είναι συνειδητοποιημένοι ότι θα υπάρξουν αρκετές δυσκολίες στην ανατροφή ενός θετού παιδιού και είναι έτοιμοι να τις αντιμετωπίσουν (Κουσίδου, 2000).

2.1 Νόμος 4538/2018

Σε αυτό το σημείο, σκόπιμο θα ήταν να αναφερθούμε στον πρόσφατο νόμο 4538/2018 και πιο συγκεκριμένα στα άρθρα 8 και 16 για να δούμε ποιες ακριβώς είναι οι προϋποθέσεις για να γίνει κάποιος ανάδοχος γονέας, αλλά και τι προβλέπει η επαγγελματική αναδοχή.

Άρθρο 8

Ανάδοχοι γονείς – προϋποθέσεις:

1. *«Κατάλληλοι για να γίνουν ανάδοχοι, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, είναι οικογένειες που αποτελούνται από συζύγους ή έχοντες συνάψει σύμφωνο συμβίωσης, με ή χωρίς παιδιά, ή μεμονωμένα άτομα, άγαμα, ή διαζευγμένα, ή σε χηρεία, με ή χωρίς παιδιά, που μπορεί να είναι συγγενείς εξ αίματος οποιουδήποτε βαθμού με το ανήλικο τέκνο (συγγενική αναδοχή). Μεταξύ περισσότερων κατάλληλων υποψήφιων αναδόχων γονέων η επιλογή γίνεται πάντα με γνώμονα το συμφέρον του ανηλίκου, υπό το πρίσμα και της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού, που κυρώθηκε με το ν. 2101/1992 (Α' 192). Η συγγενική αναδοχή πρέπει να προτιμάται».*

2. *«Η τοποθέτηση ανηλίκου σε ανάδοχους γονείς επιτρέπεται εφόσον πληρούνται σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:*

α. οι ανάδοχοι γονείς πληρούν τα όρια ηλικίας και έχουν διαφορά ηλικίας από τον αναδεχόμενο, σύμφωνα με όσα προβλέπονται από τη νομοθεσία για την υιοθεσία. Ο περιορισμός της ηλικίας δεν ισχύει για την περίπτωση της συγγενικής αναδοχής,

β. οι ανάδοχοι γονείς και οι συνοικούντες με αυτούς έχουν καλή ψυχική, διανοητική και σωματική υγεία, ιδίως μάλιστα δεν πάσχουν από χρόνια μεταδοτικά νοσήματα,

γ. οι ανάδοχοι γονείς και οι συνοικούντες με αυτούς δεν έχουν καταδικαστεί τελεσίδικα ή δεν εκκρεμεί σε βάρος τους ποινική δίωξη για τα αδικήματα που επισύρουν έκπτωση από τη γονική μέριμνα, σύμφωνα με το άρθρο 1537 ΑΚ, ή για κακοποίηση ή παραμέληση ανηλίκων για τα αδικήματα της πορνογραφίας ανηλίκων, μαστροπείας, σωματεμπορίας, ασέλγειας με ανήλικο έναντι αμοιβής, αποπλάνηση παιδιών, ληστείας, καθώς και για όσα προβλέπονται από τη νομοθεσία για τα ναρκωτικά ή την εμπορία οργάνων,

δ. οι ανάδοχοι γονείς έχουν αποδεδειγμένα τη δυνατότητα να καλύψουν τα βασικά έξοδα διατροφής, μόρφωσης και ιατρικής περίθαλψης του ανάδοχου τέκνου, διαθέτοντας επαρκείς προς τούτο οικονομικούς πόρους και καταβάλλοντας προσωπική φροντίδα,

ε. οι ανάδοχοι γονείς είναι εγγεγραμμένοι στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Αναδόχων Γονέων της παραγράφου 1 του άρθρου 6. Σε απρόβλεπτες ή επείγουσες περιπτώσεις, όπως ενδεικτικά αναφέρεται ο αιφνίδιος θάνατος των γονέων, η εγκληματική ενέργεια μεταξύ των γονέων, η απροειδοποίητη εγκατάλειψη της οικογενειακής εστίας από τους γονείς, η ως άνω προηγούμενη εγγραφή των αναδόχων γονέων στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Αναδόχων Γονέων της παραγράφου 1 του άρθρου 6 δύναται να παραλειφθεί, εφόσον πρόκειται για συγγενική αναδοχή».

Οι προϋποθέσεις που αναφέρονται στις περιπτώσεις β', γ' και δ' πρέπει να συντρέχουν καθ' όλη τη διάρκεια της αναδοχής.

Με τις προτεινόμενες διατάξεις του άρθρου 16 θεσπίζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα ο θεσμός της επαγγελματικής αναδοχής για τις περιπτώσεις εκείνες των παιδιών, που θεωρείται δύσκολη η τοποθέτησή τους σε αναδοχή, όπως είναι παιδιά με αναπηρία ή με έντονα ψυχολογικά προβλήματα.

Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο 16 του νόμου 4538/2018, ισχύουν τα ακόλουθα:

Άρθρο 16

Επαγγελματική αναδοχή:

1. *«Στις περιπτώσεις του άρθρου 11, το δικαστήριο δύναται να τοποθετεί σε επαγγελματίες αναδόχους παιδιά με αναπηρία και παιδιά με έντονα ψυχολογικά προβλήματα, κατόπιν πρότασης του αρμόδιου για τη διεξαγωγή της κοινωνικής έρευνας. Η φροντίδα από τη πλευρά των αναδόχων γονέων υπηρετεί συγκεκριμένο θεραπευτικό σχέδιο, που προτείνεται από ειδικούς επιστήμονες του φορέα εποπτείας. Ο ανάδοχος γονέας που προσφέρει επαγγελματικές υπηρεσίες προς το παιδί, αμείβεται με μηνιαία αντιμισθία και ασφαλίζεται για ασθένεια και σύνταξη.*

2. *Με κοινή απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Υπουργού Οικονομικών, έπειτα από γνώμη του Ε.Σ.Αν.Υ, ρυθμίζονται τα σχετικά με την σύσταση και τήρηση ειδικού μητρώου επαγγελματιών αναδόχων, την μηνιαία αντιμισθία, την υγειονομική και ασφαλιστική κάλυψη, τα ειδικά προγράμματα εκπαίδευσης αυτών καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη ρύθμιση του παρόντος άρθρου».*

<https://nomoi.info/%CE%A6%CE%95%CE%9A-%CE%91-85-2018-%CF%83%CE%B5%CE%BB-4.html>

2.2 Οι θετοί γονείς

Οι λόγοι σύμφωνα με τους οποίους οι υποψήφιοι θετοί γονείς, αποφασίζουν να προβούν στην πράξη της υιοθεσίας είναι πολλοί. Ένας από τους βασικότερους παράγοντες, είναι η έντονη επιθυμία που έχουν να αποκτήσουν παιδί καθώς η στειρότητα των συζύγων ή ενός από τους δύο δεν τους επιτρέπει να αποκτήσουν φυσικό τέκνο. Σε αρκετές περιπτώσεις, η διαδικασία της υιοθεσίας λαμβάνεται από το άτομο ως «μια καλή πράξη», καθώς απομακρύνεται το παιδί από το ίδρυμα και αναλαμβάνει τη φροντίδα του η θετή οικογένεια.

Σε ένα πρώτο στάδιο, φαίνεται πως από την υιοθεσία μπορεί να ευνοηθεί τόσο το παιδί, όσο και οι βιολογικοί γονείς, καθώς του προσφέρεται μια ασφαλής ζωή. Ωστόσο, αυτό δε μπορεί να σβήσει το συναισθηματικό κενό που βιώνει το παιδί από την έλλειψη των βιολογικών του γονιών. Η έλλειψη αυτή σε πολλές περιπτώσεις έχει ως επακόλουθο διάφορες σοβαρές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία του παιδιού, όπως για παράδειγμα η κατάθλιψη.

Πολύ σημαντικός παράγοντας, είναι ο ρόλος που διαδραματίζουν οι θετοί γονείς. Αρχικά, θα πρέπει να κάνουν αίτηση σε κάποιο φορέα υιοθεσίας και να αξιολογηθούν από τους αρμόδιους, έτσι ώστε να φανεί αν είναι κατάλληλοι να προβούν στη διαδικασία της υιοθεσίας ή όχι. Πολλοί δε, είναι και αυτοί που επιθυμούν να υιοθετήσουν παιδί με το οποίο έχουν κάποια συγγένεια.

Η διαδικασία αυτή είναι μακρόχρονη, καθώς πρέπει να ελεγχθούν σε βάθος όλοι οι παράγοντες και έτσι πολλές φορές το ζευγάρι νιώθει ψυχική πίεση και αποθαρρύνεται βλέποντας ότι η διαδικασία προχωρά με αργούς ρυθμούς. Ακόμη, κατά την περίοδο προσαρμογής μεταξύ των γονέων και του παιδιού, θα πρέπει οι πρώτοι να αποδείξουν ότι πληρούν τις προϋποθέσεις για να γίνουν γονείς και να κάνουν το παιδί να τους θελήσει. Ο ρόλος τους σαφώς έχει μια δυσκολία, καθώς πρέπει να είναι σε θέση να διαχειριστούν οποιαδήποτε ανησυχία του παιδιού. Οι θετοί γονείς, οφείλουν να καλύψουν τα συναισθηματικά κενά που είχε το παιδί πριν υιοθετηθεί, καθώς και τις φοβίες που έχει μην εγκαταλειφθεί ξανά. Το παιδί έχει την ανάγκη να νιώσει ότι βρίσκεται σε ένα ασφαλές περιβάλλον που θα το φροντίζουν και θα το νοιάζονται, αλλά και τη ζεστασιά της οικογένειας και ότι ανήκει σε αυτήν (Καλούτση-Ταυλαρίδου, 1970. Βορριά, αναφ. στο Μόττη-Στεφανίδη, 2015:238).

2.3 Οι ανάδοχοι γονείς

Ο κυριότερος στόχος της αναδοχής είναι η κάλυψη των αναγκών του παιδιού, τις οποίες δε μπορεί να αναλάβει η βιολογική του μητέρα. Η διάρκεια παραμονής του παιδιού στην ανάδοχη οικογένεια διαφέρει, καθώς μπορεί να τοποθετηθεί από μερικούς μήνες μέχρι αρκετά χρόνια.

Στη χώρα μας, το ποσοστό των ανθρώπων που αποφασίζουν να γίνουν ανάδοχοι είναι πολύ μικρό. Η σκέψη ότι στην πλειοψηφία τα παιδιά που μεταφέρονται σε ανάδοχες οικογένειες, προέρχονται από αρκετά προβληματικό περιβάλλον αποθαρρύνει κάποιους από το να γίνουν ανάδοχοι γονείς, καθώς σκέφτονται ότι η παραμονή ενός τέτοιου παιδιού στο σπίτι τους μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες στην οικογένειά τους.

Οι ανάδοχοι γονείς, επιλέγονται, εκπαιδεύονται και παρακολουθούνται από δημόσιους φορείς, έτσι ώστε να αποδειχθεί αν είναι κατάλληλοι να αναλάβουν το παιδί. Ο ανάδοχος γονέας αναλαμβάνει να φροντίσει παιδιά που στις περισσότερες περιπτώσεις έχουν σοβαρές διαταραχές και θα μείνουν μαζί του από μερικούς μήνες έως αρκετά χρόνια. Υπάρχει διαρκής επικοινωνία με τους με τους κοινωνικούς φορείς καθώς αυτοί αποφασίζουν αν θα συνεχίσουν ως ανάδοχοι γονείς ή αν θα σταματήσουν.

Τα παιδιά αυτά, λόγω συναισθηματικών κενών που βίωσαν, καθώς και της απώλειας, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να μη μπορούν να προσαρμοστούν εύκολα στην ανάδοχη οικογένεια (Βορριά, αναφ. στο Μόττη-Στεφανίδη, 2015: 251).

2.4 Τα είδη της υιοθεσίας και οι μορφές της αναδοχής

Αρχικά, αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχουν τρία είδη υιοθεσίας. Ας τα δούμε παρακάτω:

-Η **κρατική υιοθεσία** είναι αυτή που εμπλέκονται οι αρμόδιοι κρατικοί φορείς, για να πιστοποιήσουν την καταλληλότητα των ζευγαριών και για να υποδείξουν το παιδί που επίσης βρίσκεται σε κρατικό φορέα φιλοξενίας.

-Η **ιδιωτική υιοθεσία** γίνεται ουσιαστικά χωρίς τη διαμεσολάβηση ιδρύματος και έρχονται απλώς σε επαφή οι θετοί γονείς με τους βιολογικούς. Σ' αυτή τη διαδικασία μπορεί διαμεσολαβητής να είναι ένας δικηγόρος. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι απαγορεύεται η λήψη κάποιου χρηματικού ποσού από τους συμμετέχοντες, καθώς θεωρείται ποινικό αδίκημα. Στην πορεία, ο δικηγόρος επικοινωνεί με την Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας & Κοινωνικής Μέριμνας της περιοχής που μένουν οι θετοί γονείς. Έπειτα πραγματοποιείται συνάντηση, αλλά και συνέντευξη με τους θετούς και τους βιολογικούς γονείς έτσι ώστε να πιστοποιηθεί το αν είναι σε θέση να υιοθετήσουν.

-Στη **διακρατική υιοθεσία** το παιδί προέρχεται από άλλο κράτος, και για τη διαδικασία μεσολαβούν συγκεκριμένες περιφέρειες και η διεύθυνση Οικογένειας και Παιδιού του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (https://www.huffingtonpost.gr/2017/05/04/eidiseis-afieromata-osa-prepei-na-gnorizete-gia-tin-uiiothesia-kai-oi-allages-pou-erxontai-sti-nomothesia-n_16325358.html).

Εν συνεχεία θα αναφερθούμε στις μορφές της αναδοχής.

-Μια πρώτη περίπτωση αναδοχής, αποτελούν οικογένειες που φροντίζουν παιδιά των οποίων η οικογένεια αντιμετωπίζει κάποιο σοβαρό πρόβλημα και βρίσκεται σε «κρίση», που πρέπει να αντιμετωπιστεί όσο το δυνατόν γρηγορότερα, καθώς μπορεί να κινδυνεύει η υγεία του παιδιού κι έτσι είναι απαραίτητο να απομακρυνθεί από το οικογενειακό περιβάλλον έως ότου βρεθεί η κατάλληλη λύση.

-Ακόμη μία περίπτωση αναδοχής, είναι η «θεραπευτική» αναδοχή, όπου προσφέρεται σε παιδιά που παρουσιάζουν σημαντικές ψυχολογικές διαταραχές ή προβλήματα στη συμπεριφορά. Εξαιτίας των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν αυτά τα παιδιά, διατρέχουν κίνδυνο να τοποθετηθούν σε κάποιο ίδρυμα.

-Η αναδοχή των συγγενών αφορά τις περιπτώσεις που φροντίζουν το παιδί στενοί συγγενείς.

Η αναδοχή διαφοροποιείται ανάλογα με το χρόνο παραμονής του παιδιού σε αυτήν και μπορεί να διακριθεί ως προσωρινή ή μακροχρόνια, ως επαγγελματική ή συνηθισμένη και ως κλειστή ή ανοικτή.

>Η προσωρινή αναδοχή, όπως αναφέραμε και παραπάνω πραγματοποιείται για να παρέχει φροντίδα σε παιδιά κατά τη διάρκεια οικογενειακών κρίσεων, ασθένειας των γονέων, φυλάκισης των γονέων κτλ. Στην περίπτωση αυτής της αναδοχής, υπάρχει επικοινωνία με τους βιολογικούς γονείς, σχετικά συχνή και το όριο της είναι οκτώ εβδομάδες.

>Η μεσαίας διάρκειας αναδοχή, μπορεί να έχει διάρκεια από μερικούς μήνες έως και μερικά χρόνια και δεν είναι μόνιμη. Σε αυτή την περίπτωση, οι ανάδοχοι γονείς έχουν κατά κύριο λόγο το ρόλο του «θεραπευτή», καθώς πρόκειται για παιδιά και εφήβους που έχουν σοβαρά προβλήματα. Πρακτικά όμως, το παιδί μένει για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στην ανάδοχη οικογένεια απ'όσο προοριζόταν, καθώς δεν μπορεί να αποκατασταθεί εύκολα η σχέση με την οικογένειά του.

>Η μακροχρόνια αναδοχή αποτελεί τη συχνότερη κατηγορία. Στην πλειοψηφία τα παιδιά αυτά παραμένουν στην ανάδοχη οικογένεια μέχρι το 18^ο έτος της ηλικίας τους (Βορριά, αναφ. στο Μόττη-Στεφανίδη 2015: 249).

2.5 Ιδιωτική και διακρατική υιοθεσία

Το Ελληνικό κράτος δε μπορεί να διαχειριστεί όπως θα έπρεπε το κομμάτι της υιοθεσίας, καθώς η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα που η ιδιωτική υιοθεσία θεωρείται νόμιμη, ενώ στην υπόλοιπη Ευρώπη είναι παράνομη. Έτσι, εφόσον δε μεσολαβεί κανένας κρατικός φορέας σε αυτή τη διαδικασία, καθίσταται και δύσκολο το να εξασφαλιστούν τα συμφέροντα του παιδιού. Ακόμη, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου οι υποψήφιοι θετοί γονείς έχουν κάνει αιτήσεις σε κοινωνικές υπηρεσίες προσπαθώντας να υιοθετήσουν και δεν έχουν κριθεί ικανοί και έτσι καταφεύγουν στη λύση της ιδιωτικής υιοθεσίας με σκοπό να αποκτήσουν το παιδί ακόμη και με αυτό τον τρόπο. Έτσι, φαίνεται πως αυτή η διαδικασία δεν εκπροσωπεί πλήρως τα δικαιώματα

και τα συμφέροντα του παιδιού και ελλοχεύει κινδύνους όπως για παράδειγμα η μη ορθή ψυχική ανάπτυξη του παιδιού.

Στον αντίποδα, υπέρ των ιδιωτικών υιοθεσιών υπάρχει το επιχείρημα ότι ο βιολογικός γονέας μπορεί να δώσει το παιδί του σε άτομα που αυτός κρίνει κατάλληλα για να το φροντίσουν. Όμως, σε πολλές περιπτώσεις το παιδί δίνεται σε οικογένεια που οι βιολογικοί γονείς δεν γνωρίζουν καν ή γνωρίζουν απλώς τον διαμεσολαβητή.

Με σκοπό τον περιορισμό της ιδιωτικής υιοθεσίας, προωθήθηκε η διακρατική υιοθεσία που ελέγχθηκε από τη Σύμβαση της Χάγης. Με την Σύμβαση της Χάγης, δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην διασφάλιση του συμφέροντος του υιοθετούμενου παιδιού. Πιο συγκεκριμένα, οι αρμόδιες αρχές του κράτους προέλευσης θα πρέπει να ελέγχουν ότι το παιδί μπορεί να υιοθετηθεί, ότι μια διακρατική υιοθεσία είναι προς το συμφέρον του, καθώς και ότι οι θετοί γονείς κρίνονται ικανοί να υιοθετήσουν. Μια δυσκολία που θα μπορούσε να πει κανείς ότι συναντά η διακρατική υιοθεσία, είναι η ένταξη του παιδιού στη χώρα υποδοχής, καθώς φέρει μια διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα και χρειάζεται μια οικογένεια που θα το αποδεχθεί πλήρως και θα προσπαθήσει να το προσαρμόσει ομαλά στην κοινωνία.

2.6 Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού - Νόμος 2101/1992

Πιο συγκεκριμένα θα αναφερθούμε στο άρθρο 21 του παρόντος νόμου.

«Τα Συμβαλλόμενα Κράτη που αναγνωρίζουν και/ή επιτρέπουν την υιοθεσία διασφαλίζουν ότι εκείνο που λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη στην προκειμένη περίπτωση είναι το συμφέρον του παιδιού και :

α. Μεριμνούν ώστε η υιοθεσία ενός παιδιού να μην επιτρέπεται παρά μόνο από τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες αποφαινόμενες, σύμφωνα με το νόμο και με τις εφαρμοζόμενες διαδικασίες και επί τη βάση όλων των αξιόπιστων σχετικών πληροφοριών,

β. Αναγνωρίζουν ότι η υιοθεσία στο εξωτερικό μπορεί να αντιμετωπισθεί ως ένα άλλο μέσο εξασφάλισης στο παιδί της αναγκαίας φροντίδας, εάν αυτό δεν μπορεί να τοποθετηθεί σε μία ανάδοχη ή σε μία υιοθετούσα οικογένεια ή να ανατραφεί σωστά στη χώρα της καταγωγής του,

γ. Μεριμνούν ώστε, σε περίπτωση υιοθεσίας στο εξωτερικό, το παιδί να απολαμβάνει των ίδιων προστατευτικών μέτρων και προδιαγραφών με εκείνα που υπάρχουν στην περίπτωση εθνικής υιοθεσίας,

δ. Παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι, σε περίπτωση διακρατικής υιοθεσίας, η τοποθέτηση του παιδιού δεν απολήγει σε ανάρμοστο υλικό όφελος για τα πρόσωπα που είναι αναμιγμένα σ' αυτή» (<https://www.e-nomothesia.gr/kat-anilikoi/nomos-2101-1992-phek-192-a-2-12-1992.html>).

2.7 Έρευνες σχετικά με την υιοθεσία

ΕΛΣΤΑΤ

Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ οι υιοθεσίες το έτος 2017 αυξήθηκαν αρκετά συγκριτικά με το 2016. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της έρευνας οι υιοθεσίες το 2017 ανήλθαν σε 393 έναντι 221 το 2016, παρουσιάζοντας αύξηση 77,8%. Η μεγαλύτερη αύξηση, παρατηρήθηκε στα Νησιά του Αιγαίου και την Κρήτη (93,8%), καθώς και στην Αττική (93,2%).

Οι υιοθεσίες θηλέων ανήλθαν σε 198, ενώ οι υιοθεσίες αρρένων ανήλθαν σε 187 παρουσιάζοντας αύξηση 75,2% και 76,4%, αντίστοιχα, σε σχέση με το 2016.

Όσον αφορά τη νομική κατάσταση των βιολογικών γονέων των υιοθετηθέντων παιδιών, τη μεγαλύτερη κατηγορία αποτελούν τα παιδιά που γεννήθηκαν εκτός γάμου. Από τη σύγκριση στοιχείων μεταξύ των ετών 2016 και 2017 παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση υιοθεσιών κατά 208,3% στην κατηγορία των παιδιών που γεννήθηκαν εντός γάμου.

Τέλος, όσον αφορά την ηλικία των υιοθετηθέντων, για το έτος 2017 η πλειοψηφία (57,8%) των υιοθεσιών αφορούσε παιδιά της ηλικιακής ομάδας 0-5 ετών. Η μεγαλύτερη αύξηση, σε σχέση με το προηγούμενο έτος καταγράφηκε στην ηλικιακή ομάδα 6-10 ετών (140%) (<http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SHE33/->).

ΤΟ ΒΗΜΑ

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της κ. Κωνσταντέλλια, 2.500 παιδιά περιμένουν μία ανάδοχη ή θετή οικογένεια.

«Ανάμεσα σε αυτά, είναι παιδιά με δυσκολίες, με αναπηρίες, μεγαλύτερα παιδιά, εφηβικής ηλικίας. Μπορεί να μην βρεθεί οικογένεια για όλα αυτά τα παιδιά, αλλά η πολιτεία και οι επαγγελματίες έχουν υποχρέωση να ψάξουν οικογένεια για το κάθε παιδί. Είναι η ευθύνη μας. Το κάθε παιδί δικαιούται να είναι σε μία οικογένεια» αναφέρει η κ.Κωνσταντέλλια.

Η διαδικασία για την επιλογή αναδόχου ή θετού γονέα

Σύμφωνα με το υπουργείο Εργασίας, ο νέος νόμος για την αναδοχή και την υιοθεσία εισάγει μία ενιαία διαδικασία για την επιλογή αναδόχου ή θετού γονέα, η οποία γίνεται ηλεκτρονικά και είναι απολύτως διαφανής.

Ο υποψήφιος γονέας μπορεί να την παρακολουθήσει από το σπίτι του, μέσω της ψηφιακής πλατφόρμας και να βεβαιωθεί ότι δεν υπάρχει κάποια παραπλάνηση, έτσι ώστε να μην αποθαρρύνεται.

Όλα τα παιδιά που πρόκειται να δοθούν για αναδοχή ή υιοθεσία, που ζουν σε ιδρύματα ή εγκαταλείπονται σε δημόσια νοσοκομεία και μαιευτήρια, εγγράφονται στα μητρώα ανηλίκων και αποκτούν υποχρεωτικά ηλεκτρονικό φάκελο της καταγωγής τους, ο οποίος συμπληρώνεται με ατομικό σχέδιο για την αποκατάστασή τους. Κάθε παιδί με την ενηλικίωσή του μπορεί να αποκτήσει πρόσβαση στο φάκελο και να μάθει για την καταγωγή του.

Ακόμη, θεσπίζονται ειδικά και, στη συνέχεια, εθνικά μητρώα υποψήφιων αναδόχων ή υποψήφιων θετών γονέων στα οποία καταγράφονται με ενιαίο τρόπο πανελλαδικά οι οικογένειες ή και τα μεμονωμένα φυσικά πρόσωπα που ενδιαφέρονται να γίνουν ανάδοχοι ή θετοί γονείς.

Τα εθνικά μητρώα εξασφαλίζουν ότι ο κάθε υποψήφιος ανάδοχος ή θετός γονέας μπορεί να βρει το παιδί που περιμένει ανάμεσα σε όλα τα παιδιά που αναζητούν οικογένεια σε οποιοδήποτε μέρος της Ελλάδας, ανεξάρτητα από το που έχει υποβάλει την αίτησή του.

Η αναδοχή ολοκληρώνεται με την υπογραφή της σχετικής σύμβασης, ενώ για την υιοθεσία δρομολογείται η νομική διαδικασία, για να ληφθεί η σχετική δικαστική απόφαση.

Το πληροφοριακό σύστημα διασφαλίζει την ισονομία, αφού για κάθε παιδί αναζητείται ο κατάλληλος ανάδοχος ή θετός γονέας, με απόλυτο σεβασμό στη σειρά προτεραιότητας, που καθορίζεται από την εγγραφή στο εθνικό μητρώο υποψήφιων αναδόχων ή θετών γονέων, αντίστοιχα.

(<https://www.tovima.gr/2019/04/04/society/pos-tha-leitourgei-i-ilektroniki-platforma-gia-tis-yiothesies/>)

Θ. Φωτίου: 200 αιτήσεις σε 48 ώρες στην ηλεκτρονική πλατφόρμα για την υιοθεσία

«Ο νόμος περί αναδοχής και υιοθεσίας επιταχύνει τις διαδικασίες και μειώνει δραστικά το χρόνο αναμονής, που έφτανε έως τα έξι χρόνια, λειτουργώντας αποθαρρυντικά για πολλά ζευγάρια, που τελικά κατέφευγαν σε παράνομες μεθόδους. Με το νέο νόμο, θα απαιτούνται οκτώ ως 12 μήνες για την ολοκλήρωση της διαδικασίας».

Διακόσιες αιτήσεις σε 48 ώρες έχουν υποβληθεί στην ηλεκτρονική πλατφόρμα για υιοθεσία όπως αναφέρει η αναπληρώτρια υπουργός Κοινωνικής Αλληλεγγύης Θεανώ Φωτίου. Όπως υπογράμμισε, μετά από προσπάθειες τριών ετών με σκοπό να ξεπεραστούν εμπόδια και η γραφειοκρατία, πλέον όλα αλλάξαν και ένα ζευγάρι μπορεί να αποκτήσει παιδί σε διάστημα από οκτώ έως δέκα μήνες.

Ακόμη, ανέφερε ότι ο κάθε ενδιαφερόμενος από την ώρα που κάνει την αίτησή του, έχει πρόσβαση σε όλα τα βήματα και μπορεί να ξέρει σε ποιο στάδιο βρίσκεται με απόλυτη διαφάνεια. Τέλος, στην ηλεκτρονική πλατφόρμα μπορούν να υποβάλλουν αίτηση και ομόφυλα ζευγάρια (<https://www.news247.gr/koinonia/fotioy-200-aitiseis-se-48-ores-stin-ilektroniki-platforma-gia-tin-yiothesia.6715739.html>).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Οι θετοί γονείς όπως συζητούν οτιδήποτε άλλο με το παιδί τους, έτσι οφείλουν να το ενημερώσουν και για την υιοθεσία. Προφανώς ένα μικρό παιδί δε θα μπορεί να κατανοήσει όλους τους παράγοντες για τους οποίους οδηγήθηκαν οι βιολογικοί αλλά και οι θετοί του γονείς στο να προβούν στη διαδικασία της υιοθεσίας, όμως οφείλει να γνωρίζει ποια είναι η πραγματική του ταυτότητα. Η φάση που επιλέγει ο κάθε γονιός να συζητήσει το θέμα αυτό με το παιδί του είναι διαφορετική, όμως πρέπει ανάλογα με την ηλικία στην οποία βρίσκεται το παιδί να δίνονται και οι κατάλληλες πληροφορίες αλλά και με τον σωστό τρόπο έτσι ώστε να μπορεί να τα κατανοήσει πιο άνετα. Δε μπορεί ένα παιδί να δει από την ίδια οπτική γωνία τα πράγματα με έναν ενήλικα, συνεπώς πρέπει να του δίνονται με απλό τρόπο τα όσα πρέπει να μάθει, για να μπορεί κι αυτό από πλευράς του να εκφράσει τις απορίες του.

3.1 Ορισμός της ταυτότητας

Με τον όρο ταυτότητα, υποδηλώνεται η αντίληψη που έχει κάθε άτομο για τον εαυτό του, ο τρόπος δηλαδή κατά τον οποίο ο κάθε άνθρωπος κατανοεί και αντιλαμβάνεται τον εαυτό του. Είναι η απάντηση στο ερώτημα ποιος είμαι, από πού είμαι (Πωλομαρκάκη, αναφ. στο Κουσίδου, 2000: 55).

Ακόμη, όπως υποστηρίζει η θεωρία της κοινωνικής ταυτότητας, σύμφωνα με τους Tajfel και Turner, (η κοινωνική ταυτότητα) αποτελείται από εκείνες τις όψεις της αυτοεικόνας ενός ατόμου που προέρχονται από τις κοινωνικές κατηγορίες ή ομάδες στις οποίες θεωρεί το άτομο ότι ανήκει (Wetherell, 2004).

Τα κύρια μέρη που αποτελούν την ταυτότητα είναι τα εξής:

Α. Η εικόνα του εαυτού ή «εγώ όπως είμαι»: Η οπτική του εαυτού μέσω της ιστορίας μας τόσο του παρελθόντος όσο και του παρόντος που περικλείει διάφορα χαρακτηριστικά πχ. Αξίες, ικανότητες κτλ.

Β. Η ιδανική εικόνα του εαυτού ή «εγώ όπως θα ήθελα να είμαι»: Αναφέρεται στις ατομικές φιλοδοξίες και στα χαρακτηριστικά ή τις δεξιότητες που θα ήθελε να αποκτήσει το άτομο (Πωλομαρκάκη, αναφ. στο Κουσίδου, 2000: 56).

3.2 Πρέπει το παιδί να μάθει για την υιοθεσία του; Λόγοι που αναφέρουν οι θετοί γονείς για να υπερασπίσουν τη θέση ότι το παιδί δεν πρέπει να μάθει ή τουλάχιστον να μάθει πιο αργά

Σε πολλές περιπτώσεις, οι θετοί γονείς είναι υπέρμαχοι της άποψης ότι τα θετά παιδιά δεν πρέπει να μάθουν ότι έχουν υιοθετηθεί ή τουλάχιστον να το μάθουν πιο αργά. Αυτό, υποστηρίζεται διότι φοβούνται και ανησυχούν για το ποια θα είναι η αντίδραση του παιδιού όταν μάθει την αλήθεια. Σκόπιμο λοιπόν είναι να αναφερθούν οι λόγοι, σύμφωνα με τους οποίους κάποιοι θετοί γονείς υπερασπίζονται αυτή τη θέση. Αρχικά, κυριαρχεί ο φόβος της εγκατάλειψης. Δηλαδή, ότι όταν το παιδί πληροφορηθεί για την υιοθεσία του θα θελήσει να απομακρυνθεί από αυτούς και θα φύγει ή ακόμη, ότι μπορεί να αναζητήσει τη βιολογική του οικογένεια. Ακόμη, υπάρχει η ανησυχία από πλευράς τους, ότι το παιδί θα γίνει ανυπάκουο και δε θα μπορούν να ασκήσουν πλέον κάποιον έλεγχο σε αυτό.

Επιπλέον, όταν πρόκειται για περιπτώσεις παιδιών που είχαν από πριν κάποια ψυχική διαταραχή, υπάρχει ο φόβος μη τυχόν το παιδί γίνει πιο επιθετικό και επικριτικό απέναντι στους θετούς γονείς, καθώς μπορεί να θεωρήσει ότι κάποιες συμπεριφορές των γονιών (παρ'ότι ήταν για το καλό του), οφείλονταν στο ότι δεν είναι το βιολογικό τους παιδί. Τέλος, πολλοί θετοί γονείς υποστηρίζουν ότι αν το παιδί μάθει την αλήθεια θα πληγωθεί καθώς θα νιώσει πως το εγκατέλειψαν οι βιολογικοί γονείς ή πιθανά να θεωρήσει ότι ευθύνεται και το ίδιο γι' αυτή την εγκατάλειψη (Καλούτση-Ταυλαρίδου, 1970).

Συνεπώς, όπως δείχνουν τα δεδομένα δεν έχουν όλοι οι θετοί γονείς την ίδια άποψη περί πληροφόρησης του παιδιού για την υιοθεσία του καθώς μερικοί κρίνουν κατάλληλο να μην του το πουν ποτέ και άλλοι πάλι, να το ενημερώσουν πιο αργά ή βασίζονται στο ότι το παιδί κάποια στιγμή θα το μάθει από μόνο του. Δεν πρέπει όμως να θεωρηθεί πως αυτή η οπτική ισχύει για όλους τους θετούς γονείς, καθώς αρκετοί επιλέγουν να ενημερώσουν από νωρίς το παιδί, διότι οφείλει να γνωρίζει την αλήθεια.

3.3 Επίπεδα σύμφωνα με τα οποία αντιλαμβάνεται το παιδί την υιοθεσία

Αρκετά χρήσιμη είναι η έρευνα του Μπροντζίτσκι και των συναδέλφων του, όπου δίνει στους θετούς γονείς να καταλάβουν ότι για το παιδί η υιοθεσία είναι μια διαφορετική έννοια απ' ότι γι' αυτούς. Για τον ενήλικα, η υιοθεσία είναι μια διαδικασία νόμιμη που αναφέρεται στην επιθυμία των φυσικών γονιών να απαλλαχθούν εντελώς από τα δικαιώματά τους πάνω στο παιδί, αλλά και από τις ευθύνες τους και να “δώσουν τη σκυτάλη” στους θετούς γονείς. Το παιδί όμως, για να κατανοήσει τι είναι ακριβώς η υιοθεσία θα πρέπει πρώτα να γνωρίζει κάποιες άλλες έννοιες σχετικά με τη γέννηση, την οικογένεια, αλλά και τη λειτουργία των κοινωνικών θεσμών.

Στην έρευνά του ο Μπροντζίτσκι και οι συνεργάτες του, αναφέρονται σε έξι επίπεδα κατανόησης της υιοθεσίας. Σαφώς δε σημαίνει πως όλα αυτά ισχύουν υποχρεωτικά για όλα τα παιδιά.

- Επίπεδο 0: «Τα παιδιά δεν καταλαβαίνουν καθόλου την έννοια της υιοθεσίας». Σε αυτό το επίπεδο βρίσκονται παιδιά ηλικίας έως πέντε ετών, ωστόσο υπάρχουν και κάποια που είναι έξι και επτά ετών.

- Επίπεδο 1: «Τα παιδιά δεν καταλαβαίνουν ποια η διαφορά μεταξύ της υιοθεσίας και της γέννησης και έτσι ταυτίζουν τα δυο αυτά μεταξύ τους». Στο επίπεδο αυτό βρίσκονται παιδιά ηλικίας τεσσάρων μέχρι επτά ετών.

- Επίπεδο 2: «Τα παιδιά, μπορούν και διαχωρίζουν την υιοθεσία από τη γέννηση και κατανοούν ότι η σχέση τους με τη θετή οικογένεια είναι μόνιμη όμως δεν καταλαβαίνουν το λόγο». Σε αυτό το επίπεδο βρίσκονται παιδιά ηλικίας τεσσάρων μέχρι δεκατριών ετών.

- Επίπεδο 3: «Τα παιδιά, μπορούν και διαχωρίζουν την υιοθεσία από τη γέννηση, όμως δεν είναι βέβαια για το μόνιμο χαρακτήρα της σχέσης γονέων-παιδιού. Θεωρούν ότι οι φυσικοί γονείς μπορούν να ζητήσουν κάποια στιγμή την κηδεμονία». Αυτή την σκέψη εκφράζουν ομοίως με το προηγούμενο επίπεδο, παιδιά ηλικίας τεσσάρων έως δεκατριών ετών.

- Επίπεδο 4: «Ο τρόπος με τον οποίο τα παιδιά περιγράφουν τη σχέση της θετής οικογένειας μπορεί να χαρακτηριστεί περίπου από την έννοια της μονιμότητας. Ειδικότερα, γίνεται αναφορά για υπογραφή χαρτιών, ή για δικαστή, δικηγόρο κτλ., που

με κάποιον τρόπο που δεν κατανοεί πλήρως το παιδί, καθίσταται μόνιμη η σχέση γονέα και παιδιού». Σε αυτό το επίπεδο, βρίσκονται κυρίως παιδιά έξι έως δεκατριών ετών.

- Επίπεδο 5: «Στο τελικό αυτό επίπεδο, η διαδικασία της υιοθεσίας πλέον κατανοείται και μεταφράζεται ως μόνιμη και νόμιμη καθώς μεταβιβάζονται τα δικαιώματα και οι ευθύνες για το παιδί, από τους φυσικούς γονείς στους θετούς». Σε αυτό το επίπεδο βρίσκονται παιδιά ηλικίας οκτώ έως δεκατριών ετών.

Ο Μπροντζίνски μαζί με τους συναδέλφους τους εξέτασαν ακόμη, το πώς αντιλαμβάνονται τα παιδιά τους λόγους που οι φυσικοί τους γονείς τα έδωσαν για υιοθεσία, αλλά και τί ώθησε τους θετούς γονείς στο να προβούν σε αυτή τη διαδικασία. Στην έρευνά τους, η πλειοψηφία των μικρών παιδιών που φαίνεται να κατανοούσαν εν μέρει τους λόγους για τους οποίους τα υιοθέτησαν οι γονείς τους, ανέφεραν ως κύριο λόγο την ανάγκη τους να αγαπούν και να φροντίζουν ένα παιδί. Ακόμη, κάποια παιδιά εστίαζαν στη στειρότητα, εφόσον δηλαδή αδυνατούσαν οι θετοί γονείς να αποκτήσουν δικό τους παιδί, προέβησαν στη διαδικασία της υιοθεσίας. Παιδιά ηλικίας τεσσάρων έως επτά ετών έδιναν ιδιαίτερη προσοχή στα αρνητικά στοιχεία του εαυτού τους, πιστεύοντας πως αυτά ήταν ο βασικός λόγος που οι βιολογικοί τους γονείς τα έδωσαν για υιοθεσία. Επιπρόσθετα, παρουσίασαν ως λόγους την κακή οικονομική κατάσταση των βιολογικών τους γονιών ή την έλλειψη χρόνου για τη φροντίδα τους. Τέλος, μερικά άλλα παιδιά συμπλήρωναν ως λόγους για την εγκατάλειψή τους, τη γέννηση εκτός γάμου, τη μικρή ηλικία των γονιών, αλλά και το θάνατο (Watkins & Fisher, 2007).

3.4 Το ενδιαφέρον που εκδηλώνει το παιδί για να μάθει την ιστορία της υιοθεσίας του

Τα υιοθετημένα παιδιά – όπως άλλωστε και κάθε παιδί – έχουν μια περιέργεια να μάθουν την ιστορία της υιοθεσίας τους: από πού ήρθαν, πότε ήρθαν σ' αυτό οι γονείς του, πώς πήγαν εκεί, πώς ήταν όταν το είδαν για πρώτη φορά και μετά, τι ένιωσαν όταν το πρωτοείδαν. Η ιστορία της υιοθεσίας μεταδίδεται από τους θετούς γονείς στο παιδί, με συγκίνηση, χαρά και αγάπη, καθώς μπορεί να μην το έφεραν αυτοί στον κόσμο αλλά είναι για εκείνους το παιδί τους. Από την άλλη, το παιδί θέλει να ακούσει ξανά και ξανά την ιστορία του, όχι τόσο για να αποσπάσει σημαντικά στοιχεία, αλλά για να βιώσει τη χαρά του ερχομού του στην οικογένεια αυτή. Ωστόσο η ιστορία της υιοθεσίας δεν πρέπει να εξισώνεται με τη γέννηση, καθώς πρέπει το παιδί να αντιλαμβάνεται αυτές τις δύο έννοιες ως διαφορετικές, όπως δηλαδή είναι.

Μέσα από την ιστορία της υιοθεσίας, ανεξάρτητα από το πώς αντιλαμβάνεται το παιδί αυτή την έννοια, του δίνεται να καταλάβει ότι για τους θετούς γονείς του ήταν μια πολύ ευτυχισμένη στιγμή. Όπως οι βιολογικοί γονείς αφηγούνται στα παιδιά τους ιστορίες από το μαιευτήριο και το πώς ένιωσαν όταν είδαν το βρέφος για πρώτη φορά, έτσι και οι θετοί γονείς δείχνουν στο παιδί φωτογραφίες του, του λένε την ιστορία του και το πόσο μεγάλη ήταν η συγκίνησή τους όταν ήρθε στην οικογένειά τους και αναπαριστούν την πρώτη μέρα που το είδαν, έτσι ώστε το παιδί να νιώθει οικεία και να αναπτύσσεται μια υγιής σχέση μεταξύ τους.

Πολλά παιδιά, στην προσπάθειά τους να μάθουν για τη γέννησή τους και τους βιολογικούς τους γονείς, χρησιμοποιούσαν την ιστορία της υιοθεσίας τους έτσι ώστε να λάβουν περισσότερες πληροφορίες. Οι συχνότερες ερωτήσεις που κάνουν είναι: «Γιατί με έδωσε;» και «Γιατί δε με ήθελε;». Ενήλικοι υιοθετημένοι από τους οποίους πήρε συνέντευξη ο Τριζελιώτης (Triseliotis 1973, σ.146-147, αναφ. στο Watkins & Fisher, 2007: 132), ανέφεραν πως αυτά που ήθελαν να ακούσουν κατά την παιδική τους ηλικία, ήταν ότι οι βιολογικοί τους γονείς τους αγαπούσαν και δεν τους είχαν απορρίψει. Προφανώς όμως, είναι δύσκολο ο θετός γονιός να πει στο παιδί «η μητέρα που σε γέννησε, σε έδωσε για υιοθεσία επειδή σε αγαπούσε», γιατί το παιδί μπορεί να νιώσει ότι θα βιώσει ξανά την εγκατάλειψη κι από τους θετούς γονείς που κι εκείνοι νοιάζονται γι' αυτό και το αγαπούν αντίστοιχα (Βορριά, αναφ. στο Μόττη-Στεφανίδη, 2015. Watkins & Fisher, 2007).

Οι Wrobel & Dillon (2009, Βορριά αναφ. στο Μοττη-Στεφανίδη, 2015: 242), ερεύνησαν το ενδιαφέρον των υιοθετημένων εφήβων, για την ιστορία τους και τους βιολογικούς γονείς τους. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης, το 78% των εφήβων εξέφρασε μέτρια ή μεγάλη περιέργεια για τους βιολογικούς γονείς τους, ενώ το 12% δεν έδειξε να ενδιαφέρεται ιδιαίτερα. Από αυτούς που ήθελαν να μάθουν περισσότερα πράγματα, κάθε ένας έδειχνε ενδιαφέρον για κάτι διαφορετικό ως προς την υιοθεσία του.

3.5 Παιδικά παραμύθια και ιστορίες

Φυσικά, κατά τη διαδικασία της αποκάλυψης της υιοθεσίας δεν πρέπει να εξαιρούνται τα παραμύθια και οι παιδικές ιστορίες, τα οποία είναι διαμορφωμένα έτσι, ώστε ο θετός γονιός να μπορεί να κάνει λόγο στο παιδί από την προσχολική του ηλικία για την υιοθεσία του. Εάν το παιδί έχει ενημερωθεί από νωρίς, τότε δε θα βρεθεί αργότερα στη δύσκολη θέση να το μάθει από τρίτα άτομα και να θεωρήσει πώς οι γονείς του, του απέκρυψαν την αλήθεια.

Παρακάτω θα παρουσιαστούν ενδεικτικά κάποια παραμύθια-ιστορίες που διευκολύνουν τους θετούς γονείς στην αποκάλυψη της υιοθεσίας:

1. *Οι δυο μαμάδες του Μελένιου* του Ζαν-Βιτάλ ντε Μονλεόν, που κυκλοφόρησε το 2008 από τις εκδόσεις Μεταίχμιο, παρουσιάζει την ιστορία της υιοθεσίας στο χώρο των ζώων, στην Καγκουροχώρα. Ο Μελένιος, το καγκουρώ, είναι το μόνο που δεν έχει το ίδιο χρώμα με τους γονείς του, κι έτσι ρωτάει να μάθει γιατί. Εδώ, φαίνεται πως η μαμά δεν μπορεί να πιάσει στην κοιλίτσα της, ή στο μάρσιπο, παιδί κι είναι πολύ στεναχωρημένη. Ενώ μια άλλη μαμά έχει τόσα παιδιά που δεν προλαβαίνει να τα φροντίσει ή είναι πολύ νέα για κάτι τέτοιο. Ωστόσο η φυσική μητέρα αγαπά τα παιδιά της και θέλει να είναι όλα ευτυχισμένα. Αυτό είναι ένα λεπτό σημείο. Το παιδί πρέπει να νιώσει ότι ήταν αγαπητό και από τη φυσική του μητέρα. Στον Μελένιο υπάρχει επίσης μια πολύ όμορφη διατύπωση: «εμείς υιοθετήσαμε εσένα κι εσύ υιοθέτησες εμάς»!

2. Στον κόσμο των ζώων μεταφέρει την υιοθεσία και η Μπριγκίτα Βένιγκερ, συγγραφέας, και Εύα Θάρλετ, εικονογράφος του «*Κάποιος να μ' αγαπάει*», που εκδόθηκε από τον Πατάκη το 2005 σε απόδοση Φίλιππου Μανδηλαρά. Μια ποντικίνα

αποφασίζει να υιοθετήσει τα δυο βατραχάκια που έχασαν τους γονείς τους, άγνωστο πού πήγαν και τι έγιναν. Αυτή η ιστορία εστιάζει στην ένταξη των υιοθετημένων παιδιών σε οικογένεια που έχει ήδη παιδιά. Και γενικότερα στην αποδοχή της διαφορετικότητας.

3. Η Κοτούλα Τούλα της Έμμα Λέβει. Η αγάπη της κοτούλας για τα αβγά, καθώς και η προσήλωσή της σε έναν στόχο, το ισχυρό ένστικτο της μητρότητας και η υιοθεσία. Το δύσκολο ταξίδι μιας «μάννας» που προς το παρόν δεν έχει κάνει κάποιο κοτοπουλάκι αλλά κάνει τα αδύνατα δυνατά για να αποκτήσει.

4. Τέλος, σημαντικό είναι να αναφερθεί και το παραμύθι «*Η καλή μεγάλη καφετιά αρκούδα βρήκε την ευτυχία*» της Έρης Ρίτσου, με εικονογράφηση της Έρσης Σπαθοπούλου. Αποτελεί ένα τρυφερό παραμύθι για την υιοθεσία.

«Μια φορά κι έναν καιρό, σ' ένα καταπράσινο δάσος ζούσε μια καλή μεγάλη καφετιά αρκούδα. Είχε όλα τα καλά του κόσμου κι έναν αρκούδο να την αγαπάει και να τη φροντίζει. Όμως, δεν ήταν ευτυχισμένη, γιατί, περισσότερο απ' οτιδήποτε στον κόσμο, επιθυμούσε να έχει ένα αρκουδάκι. Μια καλή αρκούδα όμως σαν κι αυτή δεν θα μπορούσε να μείνει με ένα τέτοιο παράπονο. Και πράγματι, με τη βοήθεια της κυρα-Μαριώς, της αλεπούς η καλή μεγάλη καφετιά αρκούδα και ο αγαπημένος της αρκούδος θα αποκτήσουν ένα μωρό αρκουδάκι, που θα γεμίσει τη σπηλιά τους με τις χαρούμενες φωνές του. Έτσι, θα γίνουν επιτέλους μια ευτυχισμένη οικογένεια και θα ζήσουν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα».

Προχωρώντας, θα παρουσιαστούν κάποια παραμύθια για λίγο μεγαλύτερα παιδιά (8+ ετών):

1. Τα Πριγκιπικά γενέθλια, της Ιωάννας Μπαμπέτα, σε εικονογράφηση Ναταλίας Καπατσούλια, που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Μεταίχμιο το 2012. Ο «μικρός πρίγκιπας» είναι απρηγόρητος γιατί δεν ξέρει πότε είναι τα γενέθλιά του. Γιορτάζει «τη μέρα που ήρθε σπίτι» (οι Αμερικάνοι την αποκαλούν «Gotcha Day» και τη γιορτάζουν με μεγάλη επισημότητα, είναι η μέρα που το παιδί θυμάται πόσο πολύ το θέλησαν οι θετοί γονείς του). Τελικά ο ήρωας σταματά να προβληματίζεται όταν γίνεται και ο ίδιος θετός γονιός της γάτας που μάζεψε ο μπαμπάς από τον δρόμο.

2. Επιπλέον και ο Μόγλη, που αρέσει αρκετά στα παιδιά, αποτελεί ένα παιδί υιοθετημένο από τα ζώα της ζούγκλας. Οπότε οι περιπέτειές του (η συλλογή ιστοριών

του Ράντγιαρντ Κίπλινγκ που απαρτίζουν το *Βιβλίο της Ζούγκλας*, 1894) μπορεί να βοηθήσουν έμμεσα στην εξοικείωση με την ιδέα της υιοθεσίας.

(<https://www.oanagnostis.gr/>)

3.6 Πώς θα μπορούσε να οργανωθεί μια μελέτη σχετικά με την υιοθεσία και ποια έρευνα πρέπει να πραγματοποιηθεί

Βασικός σκοπός μιας μελέτης σχετικά με την υιοθεσία, είναι φυσικά η πιστοποίηση της καταλληλότητας των θετών γονέων. Έτσι, πραγματοποιείται η κοινωνική έρευνα που θα βοηθήσει σε αυτή τη διαδικασία για να εξακριβωθούν τα κίνητρα των ανθρώπων που αποφασίζουν να υιοθετήσουν, αλλά και η αξιοπιστία τους.

Για τον σχεδιασμό της έρευνας, σκόπιμο είναι να εξεταστεί η πορεία των παιδιών που μεγάλωσαν σε ίδρυμα, οι καταστάσεις που βίωσαν μέσα σε αυτό, μέχρι και την ενηλικίωσή τους στη θετή οικογένεια που βρέθηκαν. Έτσι, εφόσον δεν είναι εφικτό να ληφθεί όλο το δείγμα των ανθρώπων που μεγάλωσαν σε ίδρυμα και έζησαν ως υιοθετημένα τέκνα, θα λάβουμε υπόψιν ένα τυχαίο δείγμα με σκοπό να εξεταστεί στην πλειοψηφία η πορεία των παιδιών αυτών. Οι συνεντεύξεις είναι ένα μέσο χρήσιμο που θα βοηθούσε αρκετά την μελέτη αυτή. Τα ευρήματα της έρευνας έχουν ως στόχο να αναδείξουν τις συνθήκες κατά την παιδική ηλικία -σύμφωνα με τις οποίες κρίνεται και η μετέπειτα πορεία του παιδιού, καθώς όπως έχουμε αναφέρει και παραπάνω ο τρόπος με τον οποίο μεγάλωσε κάθε παιδί και τα βιώματά του κατά την παιδική ηλικία, έχουν μεγάλη επιρροή στην εξέλιξή του-, την έκβαση στην ενήλικη ζωή τους, καθώς και την ψυχοκοινωνική τους κατάσταση (Καλλινικάκη, 1998).

Τέλος, βασικό σημείο της μελέτης θα πρέπει να είναι και η εξέταση του κοινωνικού στίγματος που πιθανόν φέρουν αυτά τα άτομα. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και ο Γκόφμαν, όλες αυτές οι ομάδες ανθρώπων όπως είναι των αναπήρων, των υιοθετημένων, των παιδιών σε ανάδοχες οικογένειες, μπορεί να θεωρούνται ως κατώτεροι κοινωνικά ή ότι αποκλίνουν από το φυσιολογικό επειδή δεν ταυτίζονται με τα πρότυπα προσδοκιών της κοινωνίας.

Για να νιώθουν τα παιδιά αυτά θετικά με τον εαυτό τους, θα πρέπει να γίνεται και η ανάλογη σωστή ενημέρωση από την πλευρά των θετών γονιών. Έχει καθοριστική σημασία ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιείται αυτή η ενημέρωση έτσι ώστε να

αποτελεί ένα θετικό στοιχείο για το παιδί και να μην αντιλαμβάνεται τη διάσταση της υιοθεσίας ως μια άσχημη διαδικασία ή ως κάτι που πρέπει να το στιγματίζει στη μετέπειτα ζωή του (Πωλομαρκάκη, αναφ. στο Κουσίδου, 2000).

Συμπεράσματα:

Όπως προκύπτει απ' όλα τα στοιχεία της μελέτης, η εγκατάλειψη των βρεφών είναι ένα πολύπλευρο ζήτημα που αφορά τα δικαιώματα τόσο της μητέρας και αυτά του παιδιού όσο και του πατέρα. Το σημαντικότερο ανθρώπινο δικαίωμα των παιδιών είναι να ζουν με την οικογένειά τους και να γνωρίζουν για την καταγωγή τους. Οι μητέρες αυτές, που αποφασίζουν να εγκαταλείψουν το παιδί τους βρίσκονται κάτω από ψυχολογική πίεση και ίσως να έχουν ψυχολογικές διαταραχές. Επιπροσθέτως, σχετικά με τους παράγοντες που ευθύνονται για την εισαγωγή των παιδιών σε ιδρύματα, φαίνεται ότι είναι κυρίως κοινωνικοί και οικονομικοί που αφορούν τη φτώχεια και το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, τη σωματική και ψυχική υγεία της μητέρας και του πατέρα, καθώς και αντίστοιχα προβλήματα υγείας του παιδιού. Επομένως, υπάρχουν πολλοί και διαφορετικοί λόγοι που ευνοούν τη μακροσκελή παραμονή των παιδιών σε ιδρύματα. Για τον περιορισμό του φαινομένου της εγκατάλειψης είναι πολύ βασικό να εξασφαλίζεται το δικαίωμα των γυναικών να επιλέγουν ελεύθερα πότε θα γίνουν μητέρες, ενώ είναι χρήσιμο να υπάρχει η κατάλληλη κοινωνική υποστήριξη και οικονομική βοήθεια για τη μητέρα και το μωρό, έτσι ώστε να είναι σε θέση να το φροντίσει η ίδια και να μην αναγκάζεται να το εγκαταλείψει.

Σκοπός λοιπόν, για τα παιδιά που εγκαταλείπονται, είναι να βρεθούν σε ένα περιβάλλον που θα είναι σταθερό και υγιές για να μεγαλώσουν σωστά. Έτσι, επειδή όπως αναφέρθηκε και παραπάνω η χρόνια τοποθέτηση των παιδιών στο ίδρυμα μπορεί να προκαλέσει προβλήματα στην ψυχική τους ανάπτυξη, θα μπορούσαν να δοθούν για υιοθεσία είτε σε κάποια ανάδοχη οικογένεια που θα τους εξασφαλίσει τα όσα έχουν ανάγκη τόσο σε συναισθηματικό επίπεδο όσο και σε υλικό. Η υιοθεσία κατά κύριο λόγο επιλέγεται ως «λύση» στο να αποκτήσουν παιδί, ζευγάρια τα οποία έχουν προσπαθήσει να κάνουν δικό τους, αλλά δεν τα κατάφεραν. Πρόκειται για ανθρώπους όπου είναι ικανοί να παρέχουν φροντίδα, αγάπη, ασφάλεια και ένα ζεστό περιβάλλον στο υποψήφιο θετό τέκνο και έτσι προβαίνουν σε αυτή τη διαδικασία, με σκοπό να αποκτήσουν και οι ίδιοι αλλά και το παιδί μια οικογένεια. Όσον αφορά την αναδοχή, πρόκειται όπως είδαμε κυρίως για περιπτώσεις παιδιών που δε μπορούν να παραμείνουν με τους βιολογικούς τους γονείς, όμως δεν είναι διαθέσιμα για υιοθεσία κι έτσι μεριμνά γι' αυτά το κράτος. Ωστόσο, οι επιπτώσεις της αναδοχής έχουν να κάνουν και με τις εμπειρίες του παιδιού πριν την αναδοχή, αν δηλαδή έχει κακοποιηθεί, παραμεληθεί, αν είχε ιδρυματική εμπειρία κτλ. Η ανάδοχη οικογένεια αναλαμβάνει να

φροντίζει το παιδί για όσο χρονικό διάστημα αδυνατούν οι βιολογικοί γονείς. Ωστόσο, ως προς το κομμάτι της αναδοχής, θα ήθελα να επισημάνω ότι κατά την προσωπική μου άποψη, η μακρόχρονη αναδοχή του παιδιού, η οποία σταματά με την ενηλικίωσή του -όταν δηλαδή συμπληρώσει τα 18 έτη- κάνει το παιδί να νιώθει συναισθηματικά και νομικά μετέωρο. Αφενός συναισθηματικά, καθώς βρίσκεται ανάμεσα σε δύο οικογένειες χωρίς να έχει την αίσθηση ότι ανήκει σε κάποια από τις δύο απόλυτα, αφετέρου νομικά, αφού από τη μία πλευρά οι γονείς έχουν την γονική μέριμνά του, από την άλλη ασκείται από τους ανάδοχους γονείς. Έτσι και το παιδί δεν έχει μια συναισθηματική ασφάλεια, αλλά και οι ανάδοχοι γονείς από πλευράς τους το έχουν αγαπήσει και θα βιώσουν την «απώλεια» όταν φύγει από την αγκαλιά τους.

Στην Ελλάδα, τόσο η υιοθεσία όσο και η αναδοχή, είναι απαραίτητο να υποστηριχθούν από το κοινωνικό κράτος πρόνοιας, με στόχο τη καλύτερευση της ποιότητας ζωής των παιδιών που τοποθετούνται σε ιδρύματα, αλλά και για προληπτικούς λόγους, καθώς όπως έχουμε δει η μακροσκελής διαμονή των παιδιών σε ιδρύματα έχει επιπτώσεις στην ανάπτυξή τους.

Εν κατακλείδι, ένα ακόμη σημαντικό σκέλος στην ιστορία της υιοθεσίας είναι το ενδιαφέρον που εκδηλώνουν τα υιοθετημένα παιδιά για την ιστορία τους, αλλά και για το ποιοι είναι οι λόγοι που οι βιολογικοί τους γονείς προέβησαν στη διαδικασία της υιοθεσίας. Οι παράγοντες που μπορεί μια μητέρα να έδωσε το παιδί της για υιοθεσία είναι πολλοί. Αρχικά, μπορεί να είχε γεννηθεί από άρρωστη μητέρα ή να πέθανε στη γέννα, να είναι μικρή σε ηλικία, άπορη, χρήστης ουσιών ή η εγκυμοσύνη να ήταν ανεπιθύμητη. Σε κάθε όμως περίπτωση, οι θετοί γονείς έχουν καθήκον να δώσουν στο θετό παιδί όλες τις πληροφορίες που έχει ανάγκη για να συμπληρώσει το παζλ της ιστορίας του. Στη σημερινή εποχή, οι περισσότεροι θετοί γονείς, έχουν προετοιμαστεί για να ενημερώσουν το παιδί για την υιοθεσία του, ωστόσο δεν παύουν να έχουν ανησυχίες για τον τρόπο που θα το κάνουν, αλλά και για το πώς θα το εκλάβει το παιδί από την πλευρά του. Σημαντικό είναι αυτή η συζήτηση να γίνει σωστά και προς όφελος του παιδιού έτσι ώστε να κατανοήσει αυτά που θέλει χωρίς να νιώσει ότι το απέρριψαν. Τέλος, δεν θα πρέπει να αποκρύπτεται η υιοθεσία και να μπαίνουν πάνω από αυτή οι ανησυχίες και οι φόβοι του θετού γονέα, καθώς το υιοθετημένο παιδί θα εκλαμβάνει την υιοθεσία σαν κάτι κακό και σαφώς δεν είναι αυτός ο σκοπός, αλλά το να κατανοήσει ότι για όποιον λόγο κι αν προέβησαν σε αυτή την πράξη τόσο οι βιολογικοί

όσο και οι ίδιοι -δηλ. οι θετοί γονείς- το αγαπούν και είναι σαν δικό τους παιδί ανεξάρτητα αν δεν το έφεραν αυτοί στον κόσμο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Σκόπιμο κομμάτι της παρούσας πτυχιακής εργασίας, θεώρησα πως θα ήταν η παράθεση κάποιων φορέων που αναλαμβάνουν υιοθεσίες στην Ελλάδα.

ΚΕΝΤΡΟ ΒΡΕΦΩΝ «Η ΜΗΤΕΡΑ»

-1955

Η φιλοσοφία του

Το Κέντρο Βρεφών «Η ΜΗΤΕΡΑ» πιστεύει ότι *«η καλύτερη πρόνοια για το παιδί είναι η καλή οικογενειακή φροντίδα και ότι όλα τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να μεγαλώνουν σε ομαλό οικογενειακό περιβάλλον».*

Ο στόχος του

Σύμφωνα με το «Η ΜΗΤΕΡΑ» κάθε παιδί είναι ξεχωριστή, ιδιαίτερη περίπτωση και αποκλειστικό κριτήριο της δράσης του είναι το όφελος του παιδιού. Εκπονούνται σημαντικές προσπάθειες έτσι ώστε να εξασφαλίζεται στο παιδί ένα ικανοποιητικό περιβάλλον. Για το «Η ΜΗΤΕΡΑ»: *«η σωστή επιλογή θετής οικογένειας για το κάθε παιδί και η προετοιμασία του παιδιού, των θετών γονέων και των φυσικών γονέων προσφέρουν τις περισσότερες εγγυήσεις για τη καλή έκβαση της υιοθεσίας και την εξασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού».*

https://kvmhtera.gr/index.php?detail_id=11).

(Εικόνες διαθέσιμες στο: <https://dinamiprosforas.gr/archives/1840>).

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΒΡΕΦΟΚΟΜΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ «Ο ΑΓΙΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ»

-1912

Στο βρεφοκομείο γίνονται δεκτά βρέφη και νήπια από τον πρώτο μήνα της ζωής τους έως την ηλικία των 2,5 ετών. Σε περίπτωση που κριθεί απαραίτητο γίνονται δεκτά και νήπια μέχρι 4 ετών.

Στόχος του «Αγίου Στυλιανού» είναι να φροντίσει να υπάρχει ένα ζεστό περιβάλλον για τα παιδιά, καθώς και η κατάλληλη φροντίδα μέχρι να επιστρέψουν στο οικογενειακό περιβάλλον, με πλήρη σεβασμό στις ανάγκες αλλά και στα δικαιώματα του παιδιού. Σε περιπτώσεις που δεν μπορούν να επιστρέψουν στις οικογένειές τους, προχωρά η διαδικασία της υιοθεσίας ή της αναδοχής.

<https://www.agios-stylianos.gr/for-kid/nursery>).

ΠΑΙΔΟΠΟΛΗ «ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ»

-1947

Η Παιδόπολη λειτουργεί με σκοπό την προστασία παιδιών ηλικίας 4-12 ετών και μπορεί να φιλοξενεί 32 παιδιά.

Ένας πολύ βασικός σκοπός της Παιδόπολης είναι η προετοιμασία των ανήλικων φιλοξενούμενων για την μετέπειτα ομαλή ένταξή τους στην κοινωνία, είτε με την επιστροφή τους στη βιολογική τους οικογένεια ή με την τοποθέτησή τους σε ανάδοχη οικογένεια και αν οι συνθήκες το επιτρέπουν, προχωρούν και σε υιοθεσία.

(http://www.kkppa.gr/?page_id=163).

«ΑΝΑΡΡΩΤΗΡΙΟ ΠΕΝΤΕΛΗΣ»

Στα αρχικά χρόνια της λειτουργίας του φιλοξένησε παιδιά με φυματίωση και αδενοπάθεια και εν συνεχεία παιδιά με αναπηρίες.

Σήμερα στο «Αναρρωτήριο Πεντέλης», φιλοξενούνται παιδιά μέχρι 6 ετών όπου έχουν ανάγκη από προστασία κι ένα ασφαλές περιβάλλον διαβίωσης.

Η Μονάδα απευθύνεται σε βρέφη και νήπια που χρειάζονται επείγοντως φροντίδα καθώς δεν διαθέτουν οικογενειακό περιβάλλον είτε μένουν σε ακατάλληλο περιβάλλον γι'αυτά, βρίσκονται σε κίνδυνο, είναι εγκαταλελειμμένα ή παραμελούνται, έχουν κακοποιηθεί με διάφορους τρόπους, η οικογένειά τους βρίσκεται σε κρίση και τέλος αν είναι θύματα εγκληματικής πράξης.

(http://www.kkppa.gr/?page_id=167).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Συμπερασματικά, μετά τη μελέτη τόσο της βιβλιογραφίας όσο και των διαδικτυακών πηγών, χρήσιμο είναι να αναφερθούν μερικά παραδείγματα υιοθεσιών, μέσω κάποιων συνεντεύξεων που μελέτησα στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ». Οι συνεντεύξεις επρόκειτο να είναι αυτούσιες με σκοπό την πιο παραστατική και ρεαλιστική απόδοσή τους.

Περίπτωση 1^η

Η Α.Γ. είναι σήμερα μητέρα ενός 14χρονου αγοριού. «Πάντα ήθελα μια οικογένεια με πολλά παιδιά. Το 2004 αποφάσισα να προχωρήσω σε ιδιωτική υιοθεσία. Δεν σας κρύβω ότι υπάρχουν πολλά κυκλώματα. Ευτυχώς δεν μπλέξαμε. Υπήρξε ένας γυναικολόγος, ο οποίος υποτίθεται ότι είχε επαφή με μια κοπέλα που θα γεννούσε σε ένα χωριό και μας ζήτησε 90.000 ευρώ για να υιοθετήσουμε το παιδί. Εμείς οι γυναίκες εύκολα μπορούμε να πέσουμε θύματα. Αν δεν ήταν ο σύζυγός μου να με συγκρατήσει, ήμουν διατεθειμένη να υποθηκεύσω το σπίτι μας. Τελικά, μέσω ενός γνωστού, βρέθηκε ένα ζευγάρι αλλοδαπών, από την Αλβανία. Ήταν πολύ νέα παιδιά. Η κοπέλα είχε μείνει έγκυος, αλλά είχαν ήδη αποφασίσει να χωρίσουν. Θέλησαν να μας δώσουν το παιδί ώστε να το υιοθετήσουμε. Για εννέα μήνες την παρακολουθούσε ο γυναικολόγος μου. Ανέλαβε τον τοκετό της. Εγώ δεν θέλησα να τη γνωρίσω. Νομίζω ότι δεν θα έκανε καλό ούτε σ' εμένα ούτε σ' εκείνη. Την είδα πρώτη φορά στο δικαστήριο, όταν έγινε η πράξη της υιοθεσίας».

Για την ίδια, η ημέρα της γέννησης του γιου της ήταν η πιο ευτυχισμένη ημέρα της ζωής της. «Το παιδί μου γνωρίζει όλη την ιστορία του. Ευτυχώς δεν είχαμε ενοχλήσεις από τη βιολογική του οικογένεια. Αναμένω ότι κάποια στιγμή θα θελήσει να τους ψάξει. Θα τον βοηθήσω να τους βρει. Θέλω να είμαι ο ενδιάμεσος. Τουλάχιστον, έτσι το σκέφτομαι τώρα. Τι να σας πω; Δεν έχουμε κάνει αυτή την κουβέντα».

Περίπτωση 2^η

Η Γ.Κ., μια δυναμική γιατρός που κατοικεί στην επαρχία. Η κόρη της είναι σήμερα οκτώ ετών. Ξεκινά λέγοντας: «Απέκτησα την κόρη μου σχεδόν τυχαία». «Προσπαθούσα χρόνια να κάνω παιδί. Είχα πραγματοποιήσει 17 εξωσωματικές. Στην τελευταία έχασα το μωρό στον όγδοο μήνα και δεν ήθελα πλέον να ακούσω τίποτε για το κεφάλαιο «παιδί». Είπα στον σύζυγό μου «τέρμα αυτή η ιστορία. Πρέπει να συνεχίσουμε τη ζωή μας». Είχαμε άλλωστε μια γεμάτη ζωή. Τότε ήρθε στο ιατρείο μια μητέρα με το κοριτσάκι της. Η μαμά ήταν ξανθιά, η κόρη μελαχρινή. «Δεν σας μοιάζει» παρατήρησα γελώντας. «Είναι η ανάδοχη κόρη μου» απάντησε. Έπειτα από 15 ημέρες, εντελώς τυχαία πάλι, γνώρισα έναν δικηγόρο ο οποίος μού μίλησε για τα Παιδικά Χωριά SOS και για τον γενικό διευθυντή τους, τον Γιώργο Πρωτόπαππα. Δύο περιστατικά σε 15 ημέρες. Βασίζομαι πολύ στο ένστικτό μου. Αποφασίσαμε να προχωρήσουμε σε αναδοχή. Περάσαμε όλο το στάδιο της προετοιμασίας. Ξεκινήσαμε τον Οκτώβριο του 2013 και τελειώσαμε τον Απρίλιο του 2014. Πλέον ήμασταν σε αναμονή για κάποιο παιδάκι».

Το καλοκαίρι, καθώς ταξίδευε προς τη Σαντορίνη, το τηλέφωνό της χτύπησε. Της πρότειναν ένα κοριτσάκι ηλικίας έξι ετών. «Αρχικά δεν σας κρύβω ότι ήθελα ένα πιο μικρό παιδί, ένα μωρό. Τέτοια μυαλά είχα τότε. Εκείνη τη στιγμή, όμως, κάτι μέσα μου με έσπρωξε και είπα κατευθείαν το «ναι». Την κόρη μου την είχε αφήσει η βιολογική της μητέρα δυόμισι ετών στο Παιδικά Χωριά SOS. Ουσιαστικά ήταν έφηβη όταν τη γέννησε. Φανταστείτε ότι την πρώτη φορά που πήγα να τη δω με τον σύζυγό μου, η μικρή μού έδειξε μια φωτογραφία της μαμάς της. Με τη μητέρα της είχε μόνο τηλεφωνική επικοινωνία, μία φορά στους δύο ή στους τρεις μήνες. Ουσιαστικά ζούσε με το φάντασμά της. Έτσι, αφού είχαν δοθεί ευκαιρίες στη βιολογική της μητέρα να την πάρει πίσω και εκείνη αδυνατούσε, αποφασίστηκε το παιδί να δοθεί για αναδοχή». Σ' αυτό το σημείο η γυναίκα ερωτήθηκε αν αυτή η τηλεφωνική επικοινωνία της μικρής με τη βιολογική της μητέρα την ενοχλούσε. «Με όλη μου την ειλικρίνεια θα σας πω πως ναι, με ενοχλούσε. Το διάστημα που ήμασταν ανάδοχοι, προτού αιτηθούμε της υιοθεσίας στον εισαγγελέα, μου είχαν πει ότι η βιολογική της μητέρα είχε κάθε δικαίωμα να επικοινωνεί μαζί της. Θεωρούσα ότι με αυτόν τον τρόπο το παιδί θα έμπαινε σε μια διαδικασία διχασμού. Τελικά, όταν εντοπίστηκε η μητέρα της και ενημερώθηκε ότι το παιδί θα δινόταν για αναδοχή, μόνη της αποφάσισε να μην έρθει

ξανά σε επικοινωνία μαζί του. Για αυτή τη γυναίκα αισθάνομαι μόνο ευγνωμοσύνη. Εύχομαι να είναι καλά όπου είναι».

Πώς είναι να μεγαλώνει ένα υιοθετημένο παιδί σε μια επαρχιακή πόλη;

«Δεν έχω να θυμάμαι τίποτε άσχημο. Όλοι αγκάλιασαν το παιδί μου. Μία φορά μόνο ίσως είχαμε ένα περιστατικό που την πλήγωσε. Η καλύτερή της φίλη είναι και εκείνη δυναμική σαν την κόρη μου. Ήμασταν στην πλατεία και τσακώθηκαν. «Αυτή δεν είναι η πραγματική σου μαμά. Η μαμά σου σε παράτησε» άρχισε να της φωνάζει. Η κόρη μου τα είχε χάσει ειλικρινά. Και εγώ είχα παγώσει. Ευτυχώς, παρενέβη ο πατέρας του άλλου παιδιού. Ύστερα την έπιασα και εγώ τη μικρή. Φυσικά, δεν τη μάλωσα. Τι έφταιγε και αυτό το κοριτσάκι; «Αφού είστε φίλες και την αγαπάς, γιατί θέλεις να την πληγώσεις; Σου εμπιστεύτηκε ένα μεγάλο της μυστικό. Τι πάει να πει δεν είμαι εγώ η μαμά της; Αφού εγώ τη μεγαλώνω. Είναι σαν να την έχω γεννήσει 100 φορές» της είπα».

Όπως εξηγεί η Γ.Κ., η κόρη της είναι ένα ιδιαίτερα χαρισματικό, ευτυχισμένο παιδί. Άριστη μαθήτρια, παρακολουθεί μαθήματα ζωγραφικής, μπαλέτου, ελληνικών χορών, παίζει πιάνο, βόλεϊ. «Τρέχουμε και δεν φτάνουμε, αλλά με μεγάλη ευχαρίστηση. Δεν της επιβάλλω τίποτε, εκείνη το θέλει. Είναι ένα παιδί γεμάτο όρεξη, που δεν αντιμετώπισε κανένα πρόβλημα στην ανάπτυξή του. Για αυτόν τον λόγο πιστεύω ότι στα δύομισι χρόνια που παρέμεινε με τη βιολογική της μητέρα πήρε πολλή αγάπη. Το ίδιο συνέβη και στα Παιδικά Χωριά SOS, που πραγματικά κάνουν υπέροχη δουλειά, και προσωπικά θέλω να ευχαριστήσω και την κοινωνική λειτουργό Πηνελόπη Βασταρούχα, που για 18 ολόκληρους μήνες, όσο διήρκεσε η αναδοχή, ήταν δίπλα μας». Αλήθεια, πόσο εύκολη ήταν η προσαρμογή ενός παιδιού έξι χρόνων στη νέα του οικογένεια; «Δεν αντιμετωπίσαμε κανένα πρόβλημα. Όλα κύλησαν τόσο ομαλά. Θυμάμαι στην αρχή, όταν βρισκόμασταν στο στάδιο της γνωριμίας με τη μικρή και δεν την είχαμε πάρει ακόμη στο σπίτι, με ρωτούσαν διάφοροι γνωστοί αν με φωνάζει μαμά. Δεν με είχε προβληματίσει αυτό. Αλώστε, δεν θα μπορούσα να είχα τέτοια απαίτηση από ένα παιδί που δεν με γνώριζε καλά. Παρ' όλα αυτά, η ίδια η κόρη μου στην πρώτη τηλεφωνική μας επικοινωνία μού εξέφρασε από μόνη της την επιθυμία της να με λείει μαμά. Την πρώτη φορά που ήρθε σπίτι, θυμάμαι, αφού τακτοποίησα τα ρούχα της, βρήκα στη βαλίτσα της το άλμπουμ με φωτογραφίες της βιολογικής μητέρας της με εκείνη μωρό. Της το άφησα επάνω στο κρεβάτι. «Γλυκιά μου, είναι και εκείνη μαμά σου» της είπα «και μπορείς να βάλεις το άλμπουμ σου όπου θέλεις στο δωμάτιό σου.» Της είχα αγοράσει ένα μπαούλο για να βάζει τα παιχνίδια της. Θέλησε να βάλει εκεί το

άλμπουμ. Ειλικρινά, με στενοχωρούσε αυτή η εικόνα. Αφού πέρασαν μερικοί μήνες της είπα: «Νομίζω ότι δεν είναι σωστό να είναι έτσι πεταμένες οι φωτογραφίες μέσα στο μπαούλο. Θέλεις να βάλουμε το άλμπουμ στη βιβλιοθήκη, δίπλα στις δικές μας;». Το δέχτηκε».

Όπως αναφέρει, όσο περνούσε ο καιρός η μικρή άρχισε να αναπτύσσει πολλές φορές ακόμη και θυμό για τη βιολογική της μητέρα. «Θυμάμαι, κάποια στιγμή που τρώγαμε, μου είπε: «Αν εμφανιστεί ποτέ και θέλει να με πάρει πίσω, εγώ θα της πω ότι δεν πάω πουθενά. Πλέον έχω μαμά, μπαμπά και τέσσερα σκυλάκια. Έχω οικογένεια. Όταν εγώ σε ήθελα, εσύ πού ήσουν;». Προσπάθησα να της εξηγήσω ότι όλοι οι άνθρωποι δεν είμαστε ίδιοι. «Βλέπεις αυτά τα αδέσποτα; Η μαμά τους δεν κατάφερε να τα κρατήσει στη φωλιά τους. Δεν σημαίνει όμως ότι δεν τα αγαπούσε». Αυτές οι συνομιλίες που σας περιγράψω έγιναν τους πρώτους έξι μήνες. Από εκεί και πέρα δεν μου ανέφερε τίποτε ξανά για τη βιολογική της μητέρα. Μεγαλώνοντας, αν φυσικά θελήσει να τη γνωρίσει, εγώ θα σταθώ δίπλα της. Είναι ποτέ δυνατόν να φοβηθώ τη μάνα που έφερε το παιδί μου στον κόσμο; Σημασία έχει τι μπορώ εγώ να δώσω στην κόρη μου κατά τη διάρκεια του ταξιδιού μαζί της. Και είναι ένα ωραίο ταξίδι αυτό».

[\(https://www.tovima.gr/2017/10/09/vimagazino/i-mera-poy-gnwrisa-to-paidi-moy/\)](https://www.tovima.gr/2017/10/09/vimagazino/i-mera-poy-gnwrisa-to-paidi-moy/)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αμπατζόγλου, Γ & Μανωλόπουλος, Σ. (επιμ) (1998). *Προσεγγίσεις της γέννησης*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Αμπατζόγλου, Γ. (2002). *Αλλάζοντας χέρια*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Αμπατζόγλου, Γ. (2005). *Τα βρέφη σε ιδρύματα. Τα βρέφη και οι θεσμοί*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Βορριά, Π. (2015). Υιοθεσία και αναδοχή: Στο Μόττη-Στεφανίδη, Φ. (2015). *Παιδιά & Έφηβοι σε έναν κόσμο που αλλάζει: Προκλήσεις, Προσαρμογή & Ανάπτυξη*. Αθήνα: Εστία.
- Γεώργαρου, Ε. (2016). *Η αναδοχή ως θεσμός κοινωνικής προστασίας των ανηλίκων*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Δημητρίου, Λ. (2012). *Τα πρώτα έξι χρόνια της ζωής*. Αθήνα: Πεδίο.
- Δραγώνα, Θ & Ναζίρη, Δ. (1995). *Οδεύοντας προς την πατρότητα*. Αθήνα: Εξάντας.
- Καλλινικάκη, Θ. (1998). *Μεγαλώνοντας σε ίδρυμα*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
- Καλούτση-Ταυλαρίδου, Α. (1970). *Συμβολή στην κατανόηση προβλημάτων υιοθεσίας. Η διαταραχή της ταυτότητας στην υιοθεσία*. Αθήνα: ΑΘΗΝΑ.
- Καντσά, Β. (2013). *Η μητρότητα στο προσκήνιο. Σύγχρονες έρευνες στην Ελληνική εθνογραφία*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Καφέτσιος, Κ. (2005). *Δεσμός συναίσθημα και διαπροσωπικές σχέσεις*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Κουσίδου, Τ. (επιμ) (2000). *Υιοθεσία, Τάσεις, Πολιτική, Πρακτική*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Μαρκαντώνης, Ι & Ρήγα, Α. (1991). *Οικογένεια, μητρότητα, αναδοχή*. Αθήνα: Μαυρομάτη.
- Μπρούσκου, Α. (2015). *Λόγω της κρίσεως σας χαρίζω το παιδί μου*. Θεσσαλονίκη: ΣΥΜΕΠΕ.

Παπαληγούρα, Ζ. (2005). *Υιοθεσία και υποβοηθούμενη αναπαραγωγή με δότη*. Ψυχολογία, 12, 34-41.

Παπαγιαννακοπούλου-Σπέντζα, Ε. (1994). *Το τρίγωνο της υιοθεσίας: συναισθήματα και ανάγκες των ατόμων που εμπλέκονται σε αυτό*. Συνέδριο «Οικογένεια και Οικογενειακή πολιτική σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο» : Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας

Παπαχριστόπουλος, Ν & Σαμαρτζή, Κ. (επιμ) (2012). *Οικογένεια και νέες μορφές γονεϊκότητας*. Πάτρα: Orportuna.

Ρήγα, Α-Β. (2012). *Η οικογένεια στην Ελλάδα σήμερα. Θεωρητικές προσεγγίσεις και ερευνητικά δεδομένα*. Αθήνα: Πεδίο.

Φουντεδάκη, Κ. (1993). *Η ελαττωματική υιοθεσία*. Αθήνα: Σάκκουλα.

Watkins, M & Fisher, S. (2007). *Μιλώντας με μικρά παιδιά για την υιοθεσία τους*. Αθήνα: Gema.

Wetherell, M. (επιμ.) (2004). *Ταυτότητες, ομάδες και κοινωνικά ζητήματα*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Αθανασοπούλου, Μ & Δρακοπούλου, Μ. *Ιστορική αναδρομή για τα έκθετα βρέφη στην Ελλάδα.*

(http://www.vima-asklipiou.gr/volumes/2010/VOLUME%2001_10/VA_REV_4_09_01_10.pdf)

(Τελευταία πρόσβαση: 28/11/2018)

(http://www.vima-asklipiou.gr/volumes/2010/VOLUME%2001_10/VA_REV_4_09_01_10.pdf)

(τελευταία πρόσβαση: 28/11/2018).

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, νόμος 4538/2018, άρθρο 8, άρθρο 16

(<https://nomoi.info/%CE%A6%CE%95%CE%9A-%CE%91-85-2018-%CF%83%CE%B5%CE%BB-4.html>) (Τελευταία πρόσβαση: 8/3/2019).

ΕΛΣΤΑΤ. *Ερευνα Πράξεων Υιοθεσίας έτους 2017*

(<http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SHE33/->) (Τελευταία πρόσβαση: 8/3/2019).

Κουγιάννου, Α. *Όσα πρέπει να γνωρίζετε για την υιοθεσία σήμερα και οι αλλαγές που έρχονται στη νομοθεσία* (https://www.huffingtonpost.gr/2017/05/04/eidiseis-afieromata-osa-prepei-na-gnorizete-gia-tin-uiotesia-kai-oi-allages-pou-erxontai-sti-nomothesia- n_16325358.html) (Τελευταία πρόσβαση: 6/4/2019).

ΦΕΚ 192/Α/2-12-1992 – Νόμος 2101/1992. *Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού* (<https://www.e-nomothesia.gr/kat-anilikoi/nomos-2101-1992-phek-192-a-2-12-1992.html>) (Τελευταία πρόσβαση: 8/4/2019).

ΤΟ ΒΗΜΑ. *Πώς θα λειτουργεί η ηλεκτρονική πλατφόρμα για τις υιοθεσίες* (<https://www.tovima.gr/2019/04/04/society/pos-tha-leitourgei-i-ilektroniki-platforma-gia-tis-yiothesies/>) (Τελευταία πρόσβαση: 8/4/2019).

<https://www.news247.gr/koinonia/fotioy-200-aitiseis-se-48-ores-stin-ilektroniki-platforma-gia-tin-yiothesia.6715739.html> (Τελευταία πρόσβαση: 25/4/2019).

Κέντρο Βρεφών «Η Μητέρα» (https://kvmhtera.gr/index.php?detail_id=11)
(Τελευταία πρόσβαση: 11/4/2019).

Βρεφοκομείο «Ο Άγιος Στυλιανός» (<https://www.agios-stylianوس.gr/for-kid/nursery>)
(Τελευταία πρόσβαση: 11/4/2019).

Παιδόπολη «Άγιος Ανδρέας» (http://www.kkppa.gr/?page_id=163) (Τελευταία πρόσβαση: 11/4/2019).

Αναρρωτήριο Πεντέλης (http://www.kkppa.gr/?page_id=167) (Τελευταία πρόσβαση: 11/4/2019).

Βαρδάκη, Ε. *Η μέρα που γνώρισα το παιδί μου.*
(<https://www.tovima.gr/2017/10/09/vimagazino/i-mera-poy-gnwrisa-to-paidi-moy/>)
(Τελευταία πρόσβαση: 25/4/2019).

Σβορώνου, Ε. *Αφιέρωμα: Βιβλία για την υιοθεσία.*
(<https://www.oanagnostis.gr/>)
(Τελευταία πρόσβαση: 20/6/2019).

